

Regeringens skrivelse

2002/03:126

Fortsatt reformering av tingsrättsorganisationen

Skr.
2002/03:126

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 22 maj 2003

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogörs för den utvärdering som genomförts av förändringarna i den yttre tingsrättsorganisationen och för planerade förändringar av tingsrättsorganisationen.

Regeringen gör bedömningen att målen med reformeringen av tingsrättsorganisationen i allt väsentligt uppnås genom sammanläggningarna och att reformeringen av den yttre tingsrättsorganisationen därför bör fortsätta.

Enligt regeringen bör Svegs och Östersunds tingsrätter läggas samman till en tingsrätt med kansliort i Östersund och tingsställe i Sveg samt Gävle och Sandvikens tingsrätter läggas samman till en tingsrätt med kansliort i Gävle.

Vidare bör tingsrättsorganisationen i Stockholms län förändras. Regeringen anser att Stockholms tingsrätt bör minskas genom att de delar av Stockholms kommun som utgör västerort och söderort förs från tingsrättens domkrets och att antalet tingsrätter bör minskas från nio till sju. Handens och Huddinge tingsrätter bör läggas samman till en ny tingsrätt, som kan kallas Södertörns tingsrätt, med kansliort i Huddinge. Södra Roslags och Sollentuna tingsrätter bör läggas samman till en ny tingsrätt, som kan kallas Attunda tingsrätt, med kansliort i Sollentuna.

Skrivelsen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet.

1	Reformarbetet	4
1.1	Domstolsväsendet	4
1.2	Tingsrättsorganisationen	5
2	Genomförda förändringar av tingsrättsorganisationen	5
3	Utvärdering	6
3.1	Inledning	6
3.2	Riksrevisionsverkets granskning	7
3.2.1	Regeringens mål	7
3.2.2	Konsekvenser i övrigt för verksamhetens effektivitet	9
3.2.3	Konsekvenser av olika organisatoriska lösningar	10
3.3	Utredningen om utvärdering av vissa förändringar i tingsrättsorganisationen	10
3.3.1	Regeringens mål	11
3.3.2	Planeringen och genomförandet av förändringarna	12
3.3.3	Konsekvenser för andra än tingsrätterna	12
3.3.4	Särskilt om tingsrätter med flera kansliorter ..	13
3.3.5	Synpunkter inför ett fortsatt reformarbete	13
3.4	Regeringens överväganden	14
4	Av Domstolsverket ingivna förslag till förändringar av tingsrättsorganisationen	15
4.1	Tingsrätterna i Jämtlands län	15
4.1.1	Domstolsverkets förslag	15
4.1.2	Regeringens överväganden	16
4.2	Tingsrätterna i Värmlands och Örebro län	16
4.2.1	Domstolsverkets förslag	16
4.2.2	Regeringens överväganden	18
4.3	Tingsrätterna i Kalmar län	19
4.3.1	Domstolsverkets förslag	19
4.3.2	Regeringens överväganden	20
4.4	Tingsrätterna i Gävleborgs län	20
4.4.1	Domstolsverkets förslag	20
4.4.2	Regeringens överväganden	22
5	Stockholmsutredningen	22
5.1	Uppdraget	22
5.2	Förslaget till ny tingsrättsorganisation i Stockholms län ..	23
5.3	Förslaget till förändringar av Stockholms tingsrätts inre organisation	24
5.4	Regeringens överväganden	25
Bilaga 1	Regeringsbeslut 2001-12-20	32
Bilaga 2	Kommittédirektiv	35
Bilaga 3	Kommittédirektiv	42
Bilaga 4	Regeringsbeslut	43

1.1 Domstolsväsendet

En större reformering av domstolsväsendet pågår sedan några år. För att ge riksdagen en helhetsbild över pågående och planerade reformer överlämnade regeringen i april 2000 en skrivelse till riksdagen Reformeringen av domstolsväsendet – en handlingsplan (skr. 1999/2000:106). Regeringen har i en skrivelse i mars 2001 följt upp genomförda reformer (Reformeringen av domstolsväsendet – information och uppföljning av handlingsplanen, skr. 2000/01:112).

I skrivelserna redogör regeringen för de principer som skall vara vägledande vid reformeringen av domstolsväsendet. Dessa är följande.

- Reformeringen av domstolsväsendet skall bedrivas med utgångspunkt i de krav som medborgarna har rätt att ställa på snabbhet, kvalitet, service och med beaktande av domstolarnas särskilda roll.

- Renodlingen av domstolarna och renodlingen av domarnas arbete till dömande verksamhet skall fortsätta.

- Tyngdpunkten i den dömande verksamheten skall ligga i första instans.

- Kvaliteten i den dömande verksamheten skall säkerställas.

- Domstolarna skall vara moderna och attraktiva arbetsplatser för att locka kvalificerade medarbetare.

- Domstolsorganisationen skall utformas för att garantera hög kompetens i allt dömande.

- Dömande verksamhet skall finnas nära medborgarna och bedrivas i alla delar av landet.

Riksdagen har ställt sig bakom dessa allmänna principer för reformarbetet (bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255 och bet. 2000/01:JuU29, rskr. 2000/01:283).

Reformarbetet inom domstolsväsendet delas upp i fyra huvudområden. Förändringar av den yttre organisationen, förändringar av den inre organisation, renodling av verksamheten och förbättringar av det processuella regelverket.

Den yttre organisationen rör främst domstolarnas storlek och geografiska placering, men också samverkan mellan domstolarna.

Den inre organisationen rör främst frågor om hur arbetet i domstolarna skall bedrivas. Det är en viktig del i ett väl fungerande domstolsväsende att handläggningen av mål och ärenden inte onödigt uppehålls utan kan beredas och avgöras i den takt de kommer in. Det är i det sammanhanget viktigt att arbetsuppgifterna och arbetsmomenten fördelas på bästa sätt mellan de olika personalkategorierna inom domstolsväsendet.

Renodlingen av verksamheten innebär att domstolsverksamheten så långt det är möjligt skall renodlas till rättsskipning.

Förbättringar av det processuella regelverket är främst inriktade på att anpassa de materiella reglerna till dagens krav och på att öppna för utnyttjande av de möjligheter som tekniken medför.

För att reformarbetet skall kunna utveckla och effektivisera domstolsväsendet på ett ändamålsenligt sätt behövs samordnade satsningar inom de fyra huvudområdena.

I denna skrivelse redogör regeringen för det fortsatta reformarbetet såvitt avser förändringar av den yttre tingsrättsorganisationen. Skr. 2002/03:126

1.2 Tingsrättsorganisationen

I handlingsplanen och uppföljningen av handlingsplanen redogör regeringen för målsättningen med reformeringen av den yttre tingsrättsorganisationen.

Målsättningen för arbetet är att

- bibehålla tillgängligheten,
- skapa möjligheter för en stärkt beredningsorganisation,
- säkerställa möjligheterna att rekrytera personal,
- skapa förutsättningar för återkommande kompetensutveckling,
- öka möjligheterna till specialisering och
- förbättra den geografiska samordningen med rättsväsendets övriga myndigheter.

Regeringen har för riksdagen redovisat planerade förändringar i handlingsplanen, uppföljningen av handlingsplanen och budgetpropositionerna för åren 1999-2002. Riksdagen har ställt sig bakom såväl de angivna målsättningarna (skr. 1999/2000:106, bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255) som de planerade förändringarna (jfr avsnitt 2).

2 Genomförda förändringar av tingsrättsorganisationen

Arbetet med att reformera tingsrättsorganisationen inleddes genom den sammanläggning av Åmåls och Vänersborgs tingsrätter som genomfördes den 1 maj 1999. Därefter har 37 tingsrätter berörts av reformarbetet. Antalet tingsrätter uppgår nu till 72 stycken.

Följande organisationsförändringar har genomförts sedan den 1 maj 1999.

– Åmåls och Vänersborgs tingsrätter har bildat Vänersborgs tingsrätt med kansliort i Vänersborg (prop.1998/99:1 utg.omr. 4, bet. 1998/99:JuU1, rskr. 1998/99:80).

– Jakobsbergs och Sollentuna tingsrätter har bildat Sollentuna tingsrätt med kansliort i Sollentuna (prop.1999/2000:1 utg.omr. 4, bet. 1999/2000:JuU1, rskr. 1999/2000:78).

– Ljusdals och Hudiksvalls tingsrätter har bildat Hudiksvalls tingsrätt med kansliort i Hudiksvall (skr. 1999/2000:106, bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255).

– Köping, Sala och Västerås tingsrätter har bildat Västmanlands läns tingsrätt med kansliorter i Köping, Sala och Västerås (skr. 1999/2000:106, bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255).

– Motala, Mjölby och Linköping tingsrätter har bildat Linköpings tingsrätt med kansliorter i Linköping och Motala (skr. 1999/2000:106, bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255).

- Hallsbergs och Örebro tingsrätter har bildat Örebro tingsrätt med kansliort i Örebro (skr. 1999/2000:106, bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255).
- Sölvesborgs, Karlshamns, Ronneby och Karlskrona tingsrätter har bildat Blekinge tingsrätt med kansliorter i Karlshamn och Karlskrona (skr. 1999/2000:106, bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255).
- Falu, Hedemora och Ludvika tingsrätter har bildat Falu tingsrätt med kansliort i Falun (skr. 2000/01:112, bet. 2000/01:JuU29, rskr. 2000/01:283).
- Mora och Leksands tingsrätter har bildat Mora tingsrätt med kansliort i Mora (skr. 2000/01:112, bet. 2000/01:JuU29, rskr. 2000/01:283).
- Falköpings och Skövde tingsrätter har bildat Skövde tingsrätt med kansliort i Skövde (skr. 2000/01:106, bet. 2000/01:JuU29, rskr. 2000/01:283).
- Helsingborgs, Klippans, och Ängelholms tingsrätter har bildat Helsingborgs tingsrätt med kansliorter i Helsingborg och Ängelholm (skr. 2000/01:112, bet. 2000/01:JuU29, rskr. 2000/01:283).
- Simrishamns och Ystads tingsrätter har bildat Ystads tingsrätt med kansliort i Ystad (skr. 2000/01:112, bet. 2000/01:JuU29, rskr. 2000/01:283).
- Bodens, Luleå och Piteå tingsrätter har bildat Luleå tingsrätt med kansliort i Luleå (skr. 2000/01:112, bet. 2000/01:JuU29, rskr. 2000/01:283).
- Härnösands, Sollefteå och Örnsköldsviks tingsrätter har bildat Ångermanlands tingsrätt med kansliorter i Härnösand och Örnsköldsvik (skr. 2000/01:112, bet. 2000/01:JuU29, rskr. 2000/01:283).
- Eslövs, Landskrona och Lunds tingsrätter har bildat Lunds tingsrätt med kansliorter i Landskrona och Lund (skr. 2000/01:112, bet. 2000/01:JuU29, rskr. 2000/01:283).

3 Utvärdering

3.1 Inledning

Regeringen framhöll i uppföljningen till handlingsplanen att det fanns behov av att utvärdera de förändringar av tingsrättsorganisationen som hade genomförts. Vid riksdagsbehandlingen av skrivelsen framhöll även justitieutskottet vikten av att de organisationsförändringar som genomförts följs upp och utvärderas. Utskottet ansåg att det inte fanns anledning att avvakta med att genomföra planerade förändringar. Vad gällde övriga redan påbörjade projekt och utredningar borde dock enligt utskottet resultatet av utvärderingen avvaktas innan organisationsförändringarna genomfördes, såvida det inte var oundgängligen nödvändigt för verksamhetens fullgörande (bet. 2000/01:JuU29 s. 9, rskr. 2000/01:283).

Mot denna bakgrund gav regeringen en särskild utredare, generaldirektören Anders Eriksson, i uppdrag att genomföra en utvärdering av de förändringar av tingsrättsorganisationen som genomförts under åren

1999-2001. De tre senaste sammanläggningarna, som genomfördes under 2002, omfattades således inte av uppdraget. Utredningen biträdades, förutom av ett antal experter, av en referensgrupp bestående av representanter för riksdagspartierna. Utredningen antog namnet Utredningen om utvärdering av vissa förändringar i tingsrättsorganisationen (Ju 2002:11).

För att ge utredningen ett underlag när det gäller att bedöma effekterna av reformarbetet gav regeringen i december 2001 Riksrevisionsverket i uppdrag att granska om de förändringar av tingsrättsorganisationen som genomförts under den aktuella tidsperioden skapat större förutsättningar för att uppnå de mål som regeringen ställt upp för reformeringen av tingsrättsorganisationen (jfr avsnitt 1.2). Riksrevisionsverkets uppdrag omfattade vidare att analysera vilka konsekvenser i övrigt som de genomförda förändringarna medfört vad gäller verksamhetens effektivitet. I uppdraget ingick även att belysa konsekvenserna av de olika organisatoriska lösningar som valts. Uppdraget i sin helhet framgår av *bilaga 1*. Riksrevisionsverket redovisade sitt uppdrag till regeringen den 31 maj 2002 i rapporten Tingsrätter i förändring, Granskning av tolv sammanlagda tingsrätter 1999-2001 (RRV 2002:9).

Utredningens uppdrag var att – med utgångspunkt från Riksrevisionsverkets granskning – bedöma hur de genomförda förändringarna förhåller sig till de mål som regeringen har ställt upp för arbetet med att reformera tingsrättsorganisationen. Uppdraget innefattade också att granska planeringen och genomförandet av förändringarna av tingsrättsorganisationen samt att bedöma lämpligheten av att genomföra förändringarna stegvis region för region. Direktiven i sin helhet återges i *bilagorna 2 och 3*. Uppdraget redovisades den 31 januari 2003 genom överlämnandet av betänkandet Förändringar i tingsrättsorganisationen – en utvärdering av sammanläggningar av tingsrätter 1999-2001 (SOU 2003:5).

3.2 Riksrevisionsverkets granskning

Som framgår av föregående avsnitt har Riksrevisionsverket haft i uppdrag att granska de förändringar av tingsrättsorganisationen som genomförts under tiden 1999-2001. I detta avsnitt redovisas verkets slutsatser vad gäller de mål regeringen ställt upp för reformeringen av tingsrättsorganisationen (avsnitt 3.2.1), konsekvenserna i övrigt för verksamhetens effektivitet (avsnitt 3.2.2) och konsekvenserna av de olika organisatoriska lösningar som valts (avsnitt 3.2.3).

3.2.1 Regeringens mål

Tillgänglighet

Riksrevisionsverkets bedömning är att statsmakternas mål att bibehålla tillgängligheten vid sammanläggningarna i allt väsentligt har kunnat uppnås. En ökning av restiden har naturligtvis betydelse för den enskilda medborgaren. Flertalet besöker dock en tingsrätt i genomsnitt högst en gång i livet. Ett mindre antal personer besöker en tingsrätt årligen.

För de nämndemän som tjänstgör ofta och fått längre resväg har emellertid enligt Riksrevisionsverkets bedömning regeringens mål att bibehålla tillgängligheten inte kunnat nås. Beträffande dessa nämndemän finns det enligt verket anledning att överväga åtgärder som förbättrar tillgängligheten, till exempel när det gäller den tidsmässiga förläggningen av förhandlingarna.

Stärkt beredningsorganisation

Alla sammanläggningar har lett till större tingsrätter. Enbart det faktum att en tingsrätt ökar i storlek ger enligt Riksrevisionsverkets granskning förbättrade möjligheter att pröva olika former för att stärka beredningsorganisationen.

Riksrevisionsverket konstaterar att de möjligheter att utveckla beredningsorganisationen som skapats i och med sammanläggningarna ännu inte utnyttjats fullt ut. Till exempel skulle storrotlar med fler än två eller tre domare kunna prövas vid sammanlagda tingsrätter, särskilt om det finns en fiskal som beredningsjurist. Det skulle också kunna prövas om det går att förändra sammansättningen av domare, sekreterare och notarier. Enligt Riksrevisionsverket visar granskningen att det även inom ramen för en liten tingsrätt är möjligt att stärka beredningsorganisationen.

Riksrevisionsverket framhåller att en betydelsefull faktor för att stärka beredningsorganisation är ledningens inställning och vilja när det gäller att förändra arbetssätt och organisation.

Rekrytering

Det går enligt Riksrevisionsverket inte att bedöma om förutsättningarna för rekrytering förbättrats på något avgörande sätt. De sammanlagda tingsrätterna har varit i drift kort tid och det har inte varit aktuellt att nyrekrytera utom i några få fall.

På sikt förefaller enligt verket det geografiska läget för tingsrätten betyda mer för att säkerställa rekryteringen än effekterna av sammanläggningarna. Närheten till storstadsområden, vissa universitetsorter och vissa hovrätter är mer avgörande än storleken på tingsrätten.

Kompetensutveckling

Förutsättningarna för återkommande kompetensutveckling bedömer Riksrevisionsverket ha ökat något vid de större tingsrätterna. För flertalet tingsrätter är förutsättningarna för att låta personalen delta i kompetensutveckling dock oförändrade. Några tingsrätter är enligt verket fortfarande så små och sårbara att domarna inte anser sig ha tid för kompetensutveckling.

Utvecklingspotentialen finns enligt Riksrevisionsverket framför allt vid de större tingsrätterna. Om den skall kunna förverkligas beror främst på ledningens intresse och ambitioner att satsa på kompetensutveckling.

Riksrevisionsverket menar också att det finns en stark koppling mellan organisation och kompetensutveckling. Utrymmet för kompetensutveck-

Specialisering

Granskningen visar enligt Riksrevisionsverket att möjligheterna till specialisering har ökat till följd av sammanläggningarna. Ju större målunderlag en tingsrätt har, desto fler mål inom varje tänkt specialitet bör finnas att tillgå.

Riksrevisionsverket har emellertid funnit att domarna vid de flesta av de granskade tingsrätterna inte anser att sammanläggningen lett till ett så stort målunderlag som krävs för specialisering. Dessutom anser många domare att det inte behövs ytterligare specialisering av verksamheten.

Geografisk samordning med rättsväsendets övriga myndigheter

Sammanläggningarna har enligt Riksrevisionsverket ökat den geografiska samordningen mellan domstolar, åklagare och kriminalvård.

De myndigheter som är mest berörda av en geografisk samordning är de vars personal deltar i förhandlingar vid tingsrätten. Beräkningar har därför gjorts avseende tidsvinsterna för åklagare och häktespersonal. Riksrevisionsverket har beräknat effekterna av att häktningsförhandlingarna har koncentrerats till tingsrätternas huvudorter och att huvudförhandlingar med häktade efter sammanläggningarna genomförs på färre orter. För åklagarna omfattar beräkningarna också minskad tidsspillan. Riksrevisionsverket har funnit att den sammanlagda tidsvinsten motsvarar drygt fyra årsarbetskrafter.

3.2.2 Konsekvenser i övrigt för verksamhetens effektivitet

Effekter för berörda kommuner

Riksrevisionsverket har sänt ut en enkät till samtliga berörda kommuner. Flest synpunkter på sammanläggningarna har de kommuner haft i vilka det inte längre bedrivs någon tingsrättsverksamhet. Dessa framhåller negativa effekter på tillgänglighet till tingsrätten, negativa effekter på kommunens arbetsmarknad och betydelsen av tingsrättens symbolvärde. Försämringen i tillgänglighet avser främst att avståndet blivit längre till tingsrätten.

Besparingspotential

Riksrevisionsverket har beräknat att minskade kostnader för personal och lokaler uppgår till nästan 28 miljoner kronor årligen från och med år 2005. Enligt Riksrevisionsverket är besparingspotentialen osäker, framför allt vid de tingsrätter som kan behöva utöka sina lokaler efter sammanläggningen.

Riksrevisionsverkets bedömning är att nedläggningen av små, judiciellt och administrativt sårbara enheter bidrar till att stärka domstolsstrukturen och göra domstolsväsendet som helhet bättre rustat att hantera förändringar i omvärlden samtidigt som möjligheterna att utveckla verksamheten ökar.

3.2.3 Konsekvenser av olika organisatoriska lösningar

Riksrevisionsverket konstaterar att sammanläggningen av tingsrätter har gjorts enligt två olika modeller. Den ena modellen innebär att all verksamhet i den nya tingsrätten samlas på en enda ort inom domsagan, i praktiken den största orten. Den andra modellen innebär att den nya tingsrätten bedriver verksamhet och har kansli på flera orter som tidigare hade en egen tingsrätt, den s.k. flerortsmodellen. Tingsrättens ledning och huvudsakliga administration är förlagd till en av orterna; tingsrättens säte. Granskningen har visat att det finns både fördelar och nackdelar med att tingsrätten bedriver verksamhet enligt flerortsmodellen.

Den största fördelen är enligt Riksrevisionsverket att restiden är oförändrad eller kortare än den skulle ha varit med en enortslösning. Två andra fördelar är enligt verket att kommunens arbetsmarknad inte påverkas negativt och att tingsrättens symbolvärde är intakt.

Nackdelarna med att en tingsrätt bedriver verksamhet vid kanslier på flera orter är enligt Riksrevisionsverket följande. Flexibiliteten i resursanvändningen minskar och kostnaderna för lokaler blir högre än de annars skulle ha varit. Arbetsbelastningen riskerar att bli ojämnt fördelad mellan tingsrättens rotlar på grund av den geografiska lottningen. Logistiken med handlingar som skall skickas mellan olika kanslier leder till administrativt merarbete och till en viss ökad risk för rättsosäker handläggning av mål och ärenden. När en tingsrätt bedriver verksamhet på flera orter minskar ledningens möjlighet till överblick över organisationen. Avsaknaden av en platschef vid de kansliorter som inte utgör tingsrättens säte leder också till minskad överblick och försvårar samordningen av tingsrättens verksamhet.

Enligt Riksrevisionsverket kan flera av nackdelarna reduceras om tingsrättens ledning i högre grad än vad som nu sker utnyttjar domstolens samlade resurser på ett effektivt sätt.

3.3 Utredningen om utvärdering av vissa förändringar i tingsrättsorganisationen

Som framgår av avsnitt 3.1 har Utredningen om utvärdering av vissa förändringar i tingsrättsorganisationen haft i uppdrag att – med utgångspunkt i Riksrevisionsverkets granskning – göra en utvärdering av de förändringar i tingsrättsorganisationen som genomförts under åren 1999-2001. I detta avsnitt redovisas utredningens slutsatser vad gäller de mål som regeringen har ställt upp för förändringarna av tingsrättsorganisationen (avsnitt 3.3.1), planeringen och genomförandet av dessa förändringar (avsnitt 3.3.2) samt konsekvenserna av sammanlägg-

ningarna för övriga myndigheter inom rättsväsendet och för andra samhällssektorer (avsnitt 3.3.3). I avsnittet redovisas också utredningens syn på lämpligheten av att en tingsrätt har flera kansliorter (avsnitt 3.3.4) och utredningens synpunkter inför ett fortsatt reformarbete (avsnitt 3.3.5).

3.3.1 Regeringens mål

Utredningen framhåller att bedömningen av om regeringens mål helt eller delvis har uppfyllts måste ses i ljuset av att de sammanläggningar som omfattas av direktiven har genomförts relativt nyligen, i vissa fall endast för drygt ett år sedan. Det är enligt utredningen inte möjligt att efter så kort tid göra några säkra bedömningar och övervägandena måste ses mot den bakgrunden.

Tillgänglighet

Vad gäller bibehållen tillgänglighet är det utredningens bedömning att detta mål i allt väsentligt har uppnåtts. De sammanläggningar som omfattas av direktiven har berört tingsrätter som ligger geografiskt relativt nära varandra, i de flesta fall på någon eller några mils avstånd. Såvitt avser tillgängligheten för allmänheten framhåller utredningen att de allra flesta människor inte har anledning att ha kontakt med tingsrätten över huvud taget. Bland dem som ändå har en sådan kontakt rör det sig i övervägande antalet fall oftast om någon enstaka kontakt i livet. Nämnemännen, vilka tjänstgör relativt ofta vid tingsrätten, påverkas dock i högre grad av de längre avstånden.

Beredningsorganisation

Utredningen gör bedömningen att den större storleken på de genom sammanläggningarna bildade tingsrätterna ger bättre förutsättningar för att skapa stärkta beredningsorganisationer. Dessa möjligheter har dock ännu inte tagits till vara fullt ut.

Rekrytering

Utredningen har inte kunnat notera att sammanläggningarna så här långt har haft någon nämnvärd effekt med avseende på rekryteringen av personal.

Kompetensutveckling

Den större storleken på de genom sammanläggningarna bildade tingsrätterna ger enligt utredningen bättre förutsättningar för att låta personalen delta i olika former av kompetensutveckling. De förutsättningar för ökad kompetensutveckling som alltså bör ha skapats, synes dock enligt utredningen så här långt inte ha tagits i anspråk i någon nämnvärd utsträckning.

Inte heller med avseende på specialisering har utredningen så här långt kunnat notera någon nämnvärd effekt. Det är enligt utredningens mening tveksamt om det finns något nämnvärt utrymme för specialisering annat än vid de allra största tingsrätterna. De sammanläggningar som omfattas av denna utvärdering är enligt utredningen alltför begränsade för att kunna ge utrymme åt en ökad specialisering.

Geografisk samordning med rättsväsendets övriga myndigheter

I fråga om den geografiska samordningen med rättsväsendets övriga myndigheter konstaterar utredningen att sammanläggningarna generellt har lett till förbättringar.

Såväl åklagarmyndigheterna som kriminalvården har som en följd av sammanläggningarna kunnat spara tid och pengar genom att avstånden till tingsrätterna i förhållande till var åklagare och häkten är lokaliserade har minskat.

För polisen har sammanläggningarna haft både positiva och negativa effekter. Restiden för poliser som vittnar har i vissa fall ökat. Vidare har från polisen påtalats att verkställighet av beslut om hämtning till rättegångar kan försvåras med längre avstånd till tingsrätten. Som positiva effekter nämner utredningen att polisen har fått färre samtalspartners i fråga om exempelvis säkerhetsrutiner och att det med färre tingshus har blivit färre objekt att bevaka vid allmän och särskild säkerhetskontroll.

3.3.2 Planeringen och genomförandet av förändringarna

Arbetet med att planera och genomföra förändringarna har enligt utredningen i huvudsak skötts på ett bra sätt. Huvudansvaret för att genomföra sammanläggningarna har i praktiken legat på de berörda tingsrätterna, medan Domstolsverkets insatser i de flesta fall har begränsats till sådana frågor som normalt faller inom verkets ansvar, såsom IT-frågor samt frågor om ekonomi, personal, arkiv och lokaler. Det har i vissa fall funnits en viss oklarhet om vem som har haft det övergripande ansvaret för arbetet med planering och genomförande av sammanläggningarna. En sådan oklarhet har enligt utredningen i vissa fall påverkat arbetet med sammanläggningen negativt.

3.3.3 Konsekvenser för andra än tingsrätterna

Utredningen konstaterar att man i de kommuner där tingsrätten har lagts ned upplever att kommunen har förlorat en kvalificerad arbetsplats med ett stort symbolvärde. Vilken tyngd denna typ av synpunkter bör ha vid en utvärdering av sammanläggningarna är dock enligt utredningen snarast att bedöma utifrån regionalpolitiska överväganden.

Det har från kommunernas sida också framförts en oro för att juridisk kompetens flyttar med tingsrätten till den nya orten. I något fall har det redan inträffat att advokater har bytt verksamhetsort som en följd av

sammanläggningarna. Det torde dock enligt utredningen vara alltför tidigt att redan nu bedöma vilken påverkan sammanläggningarna har haft på tillgången till advokattjänster.

Skr. 2002/03:126

3.3.4 Särskilt om tingsrätter med flera kansliorter

Vid fyra av de tingsrätter som har bildats genom de aktuella organisationsförändringarna har sammanläggningarna inte genomförts fullt ut. I stället har beslutats att efter sammanläggningen permanent verksamhet vid en tingsrätt skall bedrivas på två eller tre orter. Tingsrätten har således säte, dvs. en chef och den huvudsakliga administrationen på en ort, medan personal i form av domare och kansli finns permanent på två eller tre orter.

Det är utredningens uppfattning att den s.k. flerortsmodellen är behäftad med en rad nackdelar. De mål som regeringen har ställt upp för organisationsförändringarna motverkas av modellen, utom såvitt avser frågan om tillgänglighet. Det blir svårare att ta tillvara den flexibilitet som uppnås i större tingsrätter. Det blir därtill svårare att utöva ett effektivt ledarskap och det finns en viss risk att det uppstår felaktigheter i handläggningen genom att denna i viss mån måste dubbleras. Kostnaderna blir därtill högre än vid en fullt ut genomförd sammanläggning.

3.3.5 Synpunkter inför ett fortsatt reformarbete

Det är utredningens uppfattning att arbetet med att skapa större och mindre sårbara tingsrätter bör fortsätta, även om de mål som regeringen har ställt upp för de nu berörda sammanläggningarna hittills endast delvis har uppnåtts. Genom att öka storleken på tingsrätterna minskar sårbarheten vid sjukdom eller annan frånvaro. Därigenom skapas också större möjligheter att utjämna arbetsbördan vid tillfälliga arbetstoppar. Enligt utredningen medför större tingsrätter bättre förutsättningar för kompetensutveckling och större möjligheter att skapa effektivare arbetsformer. Sammanläggningarna leder därtill till kostnadsbesparingar.

I samband med eventuella fortsatta sammanläggningar bör enligt utredningen beslut och information till berörd personal ges så tidigt som möjligt. Man bör också tidigt peka ut vem som skall ha huvudansvaret för arbetet med sammanläggningen. Utredningen förordar att regeringen, samtidigt som beslutet om sammanläggning tas, utser den som skall vara lagman i den nya tingsrätten. Ansvarsfördelningen mellan Domstolsverket och de berörda tingsrätterna bör enligt utredningen klargöras från början.

Utredningen anser att sammanläggningarna, såsom regeringen har angett i sin handlingsplan, bör genomföras stegvis region för region. Utredningen betonar dock vikten av att förändringarna inte genomförs i ett alltför snävt perspektiv. Det finns enligt utredningen exempel på sammanläggningar som har berört ett alltför begränsat geografiskt område. En följd av detta kan bli att en tingsrätt endast ett par år efter en genomförd sammanläggning på nytt blir föremål för organisationsförändringar.

I ett fortsatt reformarbete bör enligt utredningens uppfattning den s.k. flerortsmodellen inte användas. Även om arbetsmarknads- och regionalpolitiska överväganden kan göras i sammanhanget är – sett till en väl fungerande tingsrättsorganisation och till att regeringens mål för organisationsförändringarna skall kunna uppnås – tingsrätter med permanent verksamhet på endast en ort att föredra. I de fall där avstånden mellan de orter där det finns tingsrätter är stora, t.ex. i landets norra delar, kan andra överväganden behöva göras. I sådana regioner är dock enligt utredningens mening inrättandet av tingställen (där verksamhet bedrivs vid behov) på de orter som förlorar sin tingsrätt att föredra framför flerortsmodellen. Skulle det i något fall anses att det inte skulle vara tillräckligt med ett tingsställe, anser utredningen att det bör övervägas att inte göra någon sammanläggning alls framför att tillämpa flerortsmodellen.

3.4 Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Målen med reformeringen av tingsrättsorganisationen uppnås i allt väsentligt genom sammanläggningarna. Reformeringen av den yttre tingsrättsorganisationen bör därför gå vidare.

Av utvärderingen framgår att de flesta av medborgarna har ett rimligt avstånd till en tingsrätt även sedan de aktuella sammanläggningarna genomförts. Vidare framgår att sammanläggningarna medfört en bättre geografisk samordning med rättsväsendets övriga myndigheter samt att förutsättningarna för en stärkt beredningsorganisation och för kompetensutveckling förbättrats. Även om utredningen inte har kunnat konstatera några effekter avseende rekrytering och – till skillnad från Riksrevisionsverket – uttryckt tveksamhet över om förutsättningarna för specialisering förbättrats, visar utvärderingen enligt regeringens uppfattning att målen för reformeringen av tingsrättsorganisationen i allt väsentligt uppnås genom sammanläggningarna. Utredningen framhåller också att nedläggningen av små, judiciellt och administrativt sårbara enheter bidrar till att stärka domstolsstrukturen och göra domstolsväsendet bättre rustat att hantera förändringar i omvärlden samtidigt som möjligheterna att utveckla verksamheten ökar. En annan sak är att de möjligheter som skapats genom sammanläggningarna ännu inte fullt ut har utnyttjats.

Mot bakgrund av det anförda anser regeringen i likhet med utredningen att reformeringen av den yttre tingsrättsorganisationen bör gå vidare. De av regeringen fastställda målen (jfr avsnitt 1.2) bör även i framtiden vara de allmänna principer som bildar utgångspunkt organisationsförändringarna. Sammanläggningarna bör även i fortsättningen ske stegvis region för region. Utredningens synpunkt att förändringarna inte bör avse alltför begränsade geografiska områden bör i möjligaste mån beaktas.

Regeringen delar utredningens uppfattning att det vid den fortsatta reformeringen av tingsrättsorganisationen är angeläget att beslut och information till berörd personal ges så tidigt som möjligt och att det ges god tid för att planera och genomföra arbetet med sammanläggningarna. Det är regeringens ambition att vid kommande sammanläggningar

utnämna lagmannen i den nya tingsrätten tidigare än vad som hittills varit fallet. Vidare bör normalt lagmannen för den nya tingsrätten ha huvudansvaret för arbetet med sammanläggningen. Domstolsverket bör även i fortsättningen hantera frågor om IT, ekonomi, personal, arkiv, lokaler, m.m.

När det gäller den s.k. flerortsmodellen kritiserar denna av utredningen. Med beaktande av vad utredningen har uttalat är det regeringens uppfattning att flerortsmodellen i framtiden endast bör användas om det är särskilt påkallat av omständigheterna i det enskilda fallet eller det föreligger regionalpolitiska, arbetsmarknadspolitiska eller andra liknande skäl. Beträffande de tingsrätter som redan har flera kansliorter är det – med hänsyn till att flerortsmodellen endast använts under kort tid och att svårigheterna med denna modell till viss del är knutna till tingsrättens ledning – regeringens uppfattning att verksamheten måste få prövas under ytterligare någon tid innan man tar ställning till om denna modell kan leva kvar där den nu finns. Som Riksrevisionsverket påpekar kan flera av nackdelarna reduceras om tingsrättens ledning i högre grad än vad som nu sker utnyttjar domstolens samlade resurser på ett effektivt sätt.

4 Av Domstolsverket ingivna förslag till förändringar av tingsrättsorganisationen

4.1 Tingsrätterna i Jämtlands län

4.1.1 Domstolsverkets förslag

Utredningen

Domstolsverket har i en promemoria övervägt två olika alternativ för en förändrad organisation av tingsrättsverksamheten i Jämtlands län. Det ena alternativet innebär att Svegs tingsrätt läggs samman med Östersunds tingsrätt och bildar en tingsrätt med kansliort i Östersund och tingsställe i Sveg. Det andra alternativet innebär att Svegs domsaga delas så att Bergs kommun förs till Östersunds tingsrätt och att Härjedalens kommun förs till Mora tingsrätt.

Domstolsverket har i promemorian gjort bedömningen att verksamheten bäst främjas om Svegs och Östersunds tingsrätter läggs samman till en tingsrätt med kansliort i Östersund och tingsställe i Sveg.

Remissutfallet

Domstolsverket har remissbehandlat promemorian. Flertalet remissinstanser, däribland de berörda domstolarna, tillstyrker förslaget.

Mora tingsrätt förordar en uppdelning av Svegs domsaga så att Härjedalens kommun förs till Mora tingsrätt och Bergs kommun till Östersunds tingsrätt.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anser i första hand att Svegs tingsrätt skall vara kvar. I andra hand ställer sig länsstyrelsen positiv till Domstolsverkets förslag.

Härjedalens kommun, Bergs kommun och nämndemannaföreningen vid Svegs tingsrätt anser att verksamheten främjas bäst om Svegs tingsrätt får vara kvar som egen domstol.

Östersunds kommun avstyrker Domstolsverkets förslag.

Förslaget

Domstolsverket gör även i förslaget till regeringen bedömningen att verksamheten bäst främjas om Svegs och Östersunds tingsrätter läggs samman till en tingsrätt med kansliort i Östersund. Även om mycket talar för att samla hela verksamheten i Östersund måste enligt Domstolsverket det långa avståndet mellan Östersund och de södra delarna av länet särskilt beaktas. Med hänsyn härtill föreslår Domstolsverket att ett tingsställe inrättas i Sveg.

4.1.2 Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Svegs och Östersunds tingsrätter bör läggas samman till en tingsrätt med kansliort i Östersund och tingsställe i Sveg. Målsättningen är att genomföra sammanläggningen senast den 1 april 2004.

I Jämtlands län finns två tingsrätter; Östersunds tingsrätt och Svegs tingsrätt. Östersunds tingsrätt har åtta ordinarie domare. Svegs tingsrätt har en ordinarie domare. Sedan den 1 april 2003 är lagmannen i Östersunds tingsrätt även lagman för Länsrätten i Jämtlands län.

Regeringen delar Domstolsverkets, de berörda tingsrätternas och flertalet remissinstansers bedömning att verksamheten bäst främjas om Svegs och Östersunds tingsrätter läggs samman till en tingsrätt med kansliort i Östersund. Med hänsyn till de långa avstånden bör det inrättas ett tingsställe i Sveg. Målsättningen är att genomföra sammanläggningen senast den 1 april 2004.

Regeringen avser att så snart det är möjligt efter riksdagsbehandlingen av denna skrivelse utse lagman i den nya tingsrätten.

4.2 Tingsrätterna i Värmlands och Örebro län

4.2.1 Domstolsverkets förslag

Utredningen

En utredare har på uppdrag av Domstolsverket lämnat förslag till en förändrad tingsrättsorganisation i Värmlands och Örebro län. Utredaren har anfört att starka skäl talar för en centralisering av tingsrättsorganisationen i båda dessa län. Den lösning som har bästa möjligheten att uppfylla regeringens krav på snabbhet, rättssäkerhet och kvalitet i dömandet är enligt utredaren att det inrättas en tingsrätt i Värmlands län

med kansliort i Karlstad och en tingsrätt i Örebro län med kansliort i Örebro. Något bärande skäl att inrätta tingsställen har utredaren inte funnit.

Remissutfallet

Domstolsverket har remissbehandlat förslaget. Göta hovrätt och Hovrätten för Västra Sverige, Karlstads tingsrätt, Örebro tingsrätt, Riksåklagaren, Åklagarmyndigheten i Västerås, Rikspolisstyrelsen, Polismyndigheten i Värmlands län, Polismyndigheten i Örebro län, Kriminalvårdsstyrelsen, Lokalförening för Jusek vid Karlstads tingsrätt, domstolssekreterarna vid Lindesbergs tingsrätt och Sveriges Domareförbund ställer sig i allt väsentligt bakom förslaget till ändrad domstolsorganisation. Även Grums kommun tillstyrker att det i Värmlands län bildas en domstol som har hela länet som domkrets, men framhåller att de tingsställen som finns skall bibehållas. Säffle kommun godtar förslaget i promemorian om tingsstället i Säffle bibehålls.

Negativa till förslaget i promemorian är Arvika tingsrätt, Karlskoga tingsrätt, Kristinehamns tingsrätt, Lindesbergs tingsrätt och Sunne tingsrätt, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, de flesta kommunerna i länen, nämndemannaföreningarna vid Arvika, Kristinehamns och Sunne tingsrätter, Karlskoga – Degerfors nämndemannaförening samt Lokalföreningarna för Jusek och ST-domstol vid Karlskoga tingsrätt.

Flera av de remissinstanser som är negativa till förslaget i promemorian ställer sig dock bakom eller är inte främmande för en ny tingsrättsorganisation i länen. Flera av dessa kan tänka sig en organisation med en domstol i respektive län som har kansliorter på mer än en ort eller på alla nuvarande verksamhetsorter. Vad dessa remissinstanser främst anför mot förslaget är att många medborgare får försämrad tillgänglighet till sin tingsrätt genom ökade avstånd, att områdena utanför centralorterna Karlstad och Örebro riskerar att utarmas även på annan juridisk service, att det bildas en tingsrättsorganisation som inte är regionalpolitiskt acceptabel samt att den dömande verksamhetens förankring i och betydelse för det lokala samhället utanför centralorterna försämras.

Förslaget

Domstolsverket gör bedömningen att alla tingsrätter i de båda länen utom tingsrätterna i Karlstad och Örebro är så små att det kan ifrågasättas om de uppfyller de krav som kan ställas på en modern domstol. Domstolsverket anser, liksom flertalet av remissinstanserna, att det är nödvändigt med en förändring av tingsrättsorganisationen i både Värmlands och Örebro län. Enligt Domstolsverket saknas det skäl för att i något fall lägga samman tingsrätter över länsgränsen.

När det gäller Örebro län talar enligt Domstolsverket verksamhetsskäl för att samla all personal till en domstol i Örebro. En sådan domstol kommer enligt Domstolsverket att ha alla förutsättningar för att leva upp till framtidens krav på kvalitet, effektivitet och flexibilitet. Domstols-

verket anser därför att tingsrättsorganisationen i Örebro län bör förändras på det sätt som utredaren föreslår.

Inrättas en domstol för Värmlands län skulle en sådan domstol komma att bestå av omkring tio domare. Om man endast ser till verksamheten finns det enligt Domstolsverket inte skäl att frånga utredarens förslag om en domstol i Värmlands län utan fasta kansliorter utanför Karlstad.

Avstånden från centralorten Karlstad till vissa av länets ytterområden är dock relativt stora. Om man skulle stanna för att avstånden nödvändiggör fast domstolsverksamhet utanför Karlstad är det enligt Domstolsverket att föredra att man inom domsagan inrättar ytterligare en kansliort framför alternativet med två domstolar i Värmlands län. Genom ett fast arbetsställe kan administrationen koncentreras till en ort och därmed ge underlag för specialisttjänster både inom administration och IT. Vidare är det sannolikt att flexibiliteten och möjligheten att underlätta vid arbetstoppar, semestrar och utbildning är större inom en och samma myndighet. Domstolsverket anser dock att en organisation med en domstol i Värmlands län är det alternativ som bör väljas. Verket är inte berett att föreslå inrättandet av något tingsställe men uttalar viss förståelse för en del av de argument som flera remissinstanser anför för att det bör inrättas tingsställen om en domstol inrättas med hela Värmlands län som domkrets. Om fasta tingsställen inrättas bör sådana enligt Domstolsverket finnas på någon eller några av de tidigare tingsrättsorterna kombinerat med möjligheten att hålla förhandlingar vid andra orter.

4.2.2 Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Domstolsverket arbetar med en komplettering av den tidigare utredningen om hur tingsrättsorganisationen i Örebro och Värmlands län bör vara utformad. Resultatet av Domstolsverkets arbete bör avvaktas innan ställning tas till den framtida utformningen av tingsrättsorganisationen i dessa län.

I Värmlands län finns fyra tingsrätter; Arvika tingsrätt, Karlstads tingsrätt, Kristinehamns tingsrätt och Sunne tingsrätt. Karlstads tingsrätt är störst med sex ordinarie domare. De övriga tingsrätterna i länet har två ordinarie domare vardera. I Örebro län finns tre tingsrätter; Karlskoga tingsrätt, Lindesbergs tingsrätt och Örebro tingsrätt. Örebro tingsrätt har åtta ordinarie domare. De andra tingsrätterna i länet har två ordinarie domare vardera.

Regeringen delar Domstolsverkets uppfattning att det i Värmlands och Örebro län finns starka skäl för en centralisering av tingsrättsorganisationen.

Regeringen anser dock, till skillnad från Domstolsverket, att en lösning över länsgränserna kan vara ett tänkbart alternativ. Denna möjlighet bör därför övervägas ytterligare innan organisationsfrågan avgörs. Särskilt bör möjligheterna att sammanlägga tingsrätterna i Kristinehamn och Karlskoga övervägas på nytt.

Från verksamhetssynpunkt kan det hävdas att det inom en region alltid är bäst att bedriva verksamhet på så få kansliorter som möjligt. De långa

avstånden, särskilt i Värmlands län, talar dock för att domstolsverksamhet bör bedrivas på mer än en ort. Det är därför regeringens uppfattning att även frågan om inrättande av tingsställen måste övervägas ytterligare.

Regeringen har erfarit att Domstolsverket arbetar med en kompletterande utredning om hur tingsrättsorganisationen i Örebro och Värmlands län bör vara utformad. Resultatet av Domstolsverkets arbete bör avvaktas innan ställning tas till den framtida utformningen av tingsrättsorganisationen i dessa län.

4.3 Tingsrätterna i Kalmar län

4.3.1 Domstolsverkets förslag

Utredningen

Domstolsverket har i en promemoria redovisat tre olika alternativ för en förändrad tingsrättsorganisation i Kalmar län. Dessa är att föra kommunerna i nuvarande Västerviks domsaga till Linköpings eller till Norrköpings tingsrätt, att bilda två självständiga tingsrätter i Kalmar län och att bilda en tingsrätt för hela länet. Domstolsverket har i promemorian stannat för en organisationslösning som innebär att Kalmar, Oskarshamns och Västerviks tingsrätter läggs samman till en tingsrätt med kansliorter på samtliga nuvarande verksamhetsorter.

Remissutfallet

Domstolsverket har remissbehandlat promemorian. En betydande majoritet av remissinstanserna anser eller godtar att en förändring av tingsrättsorganisationen i Kalmar län bör komma till stånd och framför olika uppfattningar om hur organisationen bör förändras.

Västerviks tingsrätt, Regionförbundet i Kalmar län, Oskarshamns nämndemannaförening, vissa nämndemän vid Västerviks tingsrätt och ST-domstols medlemmar vid Västerviks tingsrätt anser att den nuvarande organisationen bör bestå.

Förslaget

Domstolsverket bedömer att en förändring av tingsrättsorganisationen i Kalmar län är nödvändig och ansluter sig därmed till vad majoriteten av remissinstanserna anför. Med hänvisning till remissutfallet anser Domstolsverket vidare att det inte framkommit skäl att nu bryta länsindelningen, men att det inte kan uteslutas att en ändrad regional indelning eller andra strukturella förändringar på sikt bör kunna medföra andra överväganden.

Mot den angivna bakgrunden föreslår Domstolsverket att tingsrätterna i Kalmar län läggs samman till en tingsrätt med kansliorter i Kalmar och Västervik och tingsställe i Oskarshamn. Detta ger enligt Domstolsverket en verksamhet som på ett bra sätt förenar medborgarnas krav på

4.3.2 Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Domstolsverket arbetar med en komplettering av den tidigare utredningen om hur tingsrättsorganisationen i Kalmar län bör vara utformad. Resultatet av Domstolsverkets arbete bör avvaktas innan ställning tas till den framtida utformningen av tingsrättsorganisationen i länet.

I Kalmar län finns tre tingsrätter; Kalmar tingsrätt, Oskarshamns tingsrätt och Västerviks tingsrätt. Kalmar tingsrätt är störst med fem ordinarie domare. Oskarshamns tingsrätt har tre ordinarie domare och Västerviks tingsrätt har två ordinarie domare. Lagmannen i Kalmar är f.n. även tillförordnad lagman i Oskarshamns tingsrätt.

Regeringen delar Domstolsverkets och majoriteten av remissinstansernas uppfattning att en förändring av tingsrättsorganisationen i Kalmar län är nödvändig.

Domstolsverkets förslag bygger på den s.k. flerortsmodellen. Sedan förslaget överlämnades har utredningen om vissa förändringar i tingsrättsorganisationen framfört kritik mot denna modell och anfört att den inte bör användas i framtiden. Regeringen anser mot bakgrund av kritiken att flerortsmodellen endast bör användas vid nya organisationsförändringar om det är särskilt påkallat av omständigheterna i det enskilda fallet eller det föreligger regionalpolitiska, arbetsmarknadspolitiska eller andra liknande skäl (jfr avsnitt 3.4). I förevarande fall kan några sådana förhållanden inte anses föreligga. Tingsrättsorganisationen i Kalmar län bör därför övervägas på nytt.

Till skillnad från Domstolsverket anser regeringen att en lösning över länsgränserna kan vara ett tänkbart alternativ. Denna möjlighet bör därför övervägas ytterligare innan organisationsfrågan avgörs. Särskilt bör, med utgångspunkt från naturliga resvägar och avstånd, möjligheten att sammanlägga Västerviks och Linköpings tingsrätter beaktas.

Regeringen har erfarit att Domstolsverket arbetar med en komplettering av den tidigare utredningen om hur tingsrättsorganisationen i Kalmar län bör vara utformad. Resultatet av Domstolsverkets arbete bör avvaktas innan ställning tas till den framtida utformningen av tingsrättsorganisationen i länet.

4.4 Tingsrätterna i Gävleborgs län

4.4.1 Domstolsverkets förslag

Utredningen

En utredare har på uppdrag av Domstolsverket utrett tingsrättsorganisationen i Gävleborgs län och lämnat förslag till en förändrad tingsrättsorganisation i länet. De förslag som övervägts är dels en tingsrätt i länet,

dels en tingsrätt i Gästrikland och en tingsrätt i Hälsingland, dels en tingsrätt i Gästrikland och två tingsrätter i Hälsingland.

Utredaren har anfört att det bästa alternativet vore en gemensam domstol för hela länet. Han har dock med beaktande av kravet på lokal förankring och med hänsyn till närhetsprincipen föreslagit att Gävle och Sandvikens tingsrätter läggs samman till en tingsrätt med kansliort i Gävle samt att Bollnäs och Hudiksvalls tingsrätter läggs samman till en tingsrätt med kansliort i Hudiksvall och tingsställe i Söderhamn.

Remissutfallet

Domstolsverket har remissbehandlat förslaget. En klar majoritet av de remissinstanser som yttrat sig över förslaget i sin helhet tillstyrker detta. Riksåklagaren och Åklagarmyndigheten i Västerås förordar en organisationslösning med endast en tingsrätt i Gävleborgs län lokaliserad till Gävle.

Ett mindre antal remissinstanser har valt att enbart yttra sig om den del av förslaget som avser sammanläggning av Gävle och Sandvikens tingsrätter. Dessa avstyrker förslaget. Några remissinstanser har enbart yttrat sig om den del som avser sammanläggning av Hudiksvalls och Bollnäs tingsrätter. Av dessa tillstyrker hälften förslaget, medan övriga avstyrker.

Förslaget

Domstolsverket anser i likhet med utredaren att en gemensam domstol för hela länet har påtagliga fördelar när det gäller kvalitet i dömandet och service till allmänheten. En länsdomstol har emellertid den svagheten att avstånden inom domkretsen blir betydande. Domstolsverket stannar därför för utredarens förslag att inrätta en domstol i varje landskap. Även med detta förslag bör enligt verket två bärkraftiga och för framtiden hållbara domstolsorganisationer skapas. Dessa något mindre domstolar bör också kunna leva upp till en godtagbar kvalitet i fråga om dömande och service.

I Gästrikland bör det enligt Domstolsverket finnas en kansliort. När det gäller valet av kansliort anser Domstolsverket det naturligt att välja Gävle framför Sandviken. Gävle är residensstad och där finns länsrätten med en möjlighet till utökat samarbete mellan domstolarna. Med hänsyn till närheten mellan orterna och de goda pendlingsmöjligheter som finns anser Domstolsverket att det inte finns något behov av att inrätta ett tingsställe i Sandviken.

När det gäller val av kansliort för tingsrätten i Hälsingland konstaterar Domstolsverket att Hudiksvall har något litet försteg framför Bollnäs med hänsyn till att Hudiksvalls tingsrätt i dagsläget har en betydligt större domkrets. Inte någon remissinstans förordar att tingsrätten vid en sammanslagning skall lokaliseras till Bollnäs framför Hudiksvall. Domstolsverkets uppfattning är därför att tingsrätten i Hälsingland skall ha kansliort i Hudiksvall. En sammanslagen tingsrätt i Hälsingland blir enligt Domstolsverket inte bärkraftig med två kansliorter. Däremot bör ett tingsställe inrättas i Söderhamn.

Regeringens bedömning: Gävle och Sandvikens tingsrätter bör läggas samman till en tingsrätt med kansliort i Gävle. Målsättningen är att senast den 1 mars 2004 genomföra sammanläggningen.

I Gävleborgs län finns fyra tingsrätter; Bollnäs tingsrätt, Gävle tingsrätt, Hudiksvalls tingsrätt och Sandvikens tingsrätt. Gävle tingsrätt är den största domstolen med fyra ordinarie domare. Hudiksvalls tingsrätt har tre ordinarie domare och de övriga tingsrätterna i länet har två ordinarie domare vardera.

Regeringen delar Domstolsverkets bedömning att en gemensam domstol för hela länet har påtagliga fördelar för verksamheten. Hänsyn måste dock tas till att avstånden inom domkretsen skulle bli väl stora med en sådan lösning. I likhet med Domstolsverket och flertalet remissinstanser anser regeringen att verksamheten bäst främjas med en domstol i varje landskap. Avståndet mellan Gävle och Sandviken är bara cirka två mil och mellan Bollnäs och Hudiksvall är det cirka åtta mil.

I Gästrikland bör Sandvikens och Gävle tingsrätter läggas samman till en tingsrätt med kansliort i Gävle. Målsättningen är att senast den 1 mars 2004 genomföra sammanläggningen.

Regeringen avser att så snart det är möjligt efter riksdagsbehandlingen av denna skrivelse utse lagman i den nya tingsrätten.

När det gäller Hälsingland och förslaget att lägga samman tingsrätterna i Hudiksvall och Bollnäs bereds det för närvarande inom justitiedepartementet. Det är regeringens avsikt att inom kort återkomma med ett ställningstagande.

5 Stockholmsutredningen

5.1 Uppdraget

I uppföljningen till handlingsplanen anförde regeringen att det finns skäl att överväga om den nuvarande organisationen i storstäderna är ändamålsenlig. Särskilt nämndes att det finns anledning att se över organisation, arbetsformer och ledningsfunktion i Stockholms tingsrätt. När riksdagen behandlade skrivelsen uttalade den sin tillfredsställelse över att organisationen i storstäderna nu skulle komma att övervägas (skr. 2000/01:112, bet. 2000/01:JuU29 s. 9, rskr. 2000/01:283).

Mot den bakgrunden gav regeringen den 1 november 2001 generaldirektören för Domstolsverket Stefan Strömberg i uppdrag att göra en översyn av Stockholms tingsrätts ledningsfunktioner, organisation och arbetsformer. I uppdraget ingick också, om det framstod som lämpligt, att lämna förslag på förändringar av tingsrättsorganisationen i Stockholms län, såväl när det gäller tingsrätternas antal och placering som fördelningen av arbetsuppgifter mellan tingsrätterna. I uppdraget uttalades att det kan finnas anledning att överväga om den geografiska fördelningen av mål mellan tingsrätterna i Stockholms län bör förändras, t.ex. genom att inte längre låta kommunindelningen vara styrande vid

indelningen i domsagor, och om mål av specialkaraktär bör fördelas om från Stockholms tingsrätt till någon eller några andra tingsrätter i länet. Uppdraget i sin helhet återges i *bilaga 4*. Skr. 2002/03:126

5.2 Förslaget till ny tingsrättsorganisation i Stockholms län

I delrapporten *Framtidens tingsrättsorganisation i Stockholms län* (dnr. Ju2002/7970), som lämnades i november 2002, redovisar Stefan Strömberg sitt förslag till en ny organisation för tingsrätterna i Stockholms län. Avsikten är att delrapporten skall utgöra underlag för ett principbeslut i organisationsfrågan.

Utredaren konstaterar att länets tingsrättsorganisation är splittrad på flera enheter av mycket varierande storlek. För att med bibehållen eller ökad kvalitet i verksamheten kunna möta kraven på större effektivitet krävs enligt utredaren att man samlar resurserna. Verksamheten i tingsrätterna i länet bör därför ses som en helhet.

Från denna utgångspunkt föreslår utredaren att det förutom Norrtälje tingsrätt skall finnas tre tingsrätter i Stockholms län, en i innerstaden, en i norr och en i söder. Förslaget innebär att verksamheten i Stockholms tingsrätt delas i tre delar; innerstaden, västerort och söderort. Handens, Huddinge, Nacka och Södertälje tingsrätt förs samman med söderort till en ny tingsrätt i Flemingsberg, benämnd Södertörns tingsrätt. I den norra delen av länet läggs Sollentuna tingsrätt, Solna tingsrätt och Södra Roslags tingsrätt utom Lidingö kommun samman med västerort till en ny tingsrätt i Sollentuna, benämnd Sollentuna tingsrätt. Stockholms tingsrätt föreslås bestå av innerstaden och Lidingö kommun. Anledningen till att Norrtälje tingsrätt inte omfattas av förslaget är att en av landets sju inskrivningsmyndigheter nyligen har förlagts dit.

I delrapporten redovisas en alternativ lösning som har övervägts. Den innebär att fem domstolar inrättas, en i innerstaden, två i norr och två i söder. Även enligt denna lösning förs söderort och västerort från Stockholms tingsrätts nuvarande domkrets. Lidingö kommun förs till Stockholms tingsrätt. Sollentuna tingsrätt, utom Järfälla och Upplands-Bro kommuner, och Södra Roslags tingsrätt, utom Lidingö kommun, läggs samman till en domstol. Den andra tingsrätten i norr bildas av västerort och Solna tingsrätt samt Järfälla och Upplands-Bro kommuner. I södra delen av länet förs Handens tingsrätt, utom Tyresö kommun, samt Huddinge och Södertälje tingsrätter samman till en tingsrätt. Vidare bildar Nacka tingsrätt och söderort tillsammans med Tyresö kommun en tingsrätt.

Utredaren föreslår att de särskilda domstolar som finns i Stockholms tingsrätt, dvs. miljödomstolen och fastighetsdomstolen, förs till Södertörns tingsrätt. Även länets utsköningsmål föreslås föras dit. När det gäller Stockholms tingsrätts funktion som exklusivt och subsidiärt forum föreslås inga förändringar.

Utredaren föreslår vidare att gemensamma ansökningar om äktenskapsskillnad, familjerättsliga ärenden, konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion endast skall handläggas av en av tingsrätterna i den nya organisationen.

Utredaren lämnar också förslag till en utvecklad samverkan mellan tingsrätterna. Skr. 2002/03:126

Förslagen i delrapporten har remitterats.

5.3 Förslaget till förändringar av Stockholms tingsrätts inre organisation

I den slutrapport som överlämnades den 24 april i år redovisar utredaren sitt förslag till förändringar avseende Stockholms tingsrätts ledningsfunktioner, organisation och arbetsformer.

De behov av förändringar som utredaren identifierar rör bl.a. ökad delaktighet, tydligare ledning och styrning såväl av tingsrätten i sin helhet som av de enskilda avdelningarna, en flexiblare och effektivare organisation samt förändrade arbetsformer på de dömande avdelningarna.

De förslag som lämnas är bl.a. införande av en ledningsgrupp bestående av lagmannen och samtliga chefsrådmän, blandade tvistemåls- och brottmålsavdelningar, ökad specialisering, längre cirkulationstider, arbete i storrotlar samt införande av en ordning med ämnesansvariga domare.

Arbetet med att identifiera förändringsbehoven och ta fram förslag till förändringar har skett i arbetsgrupper bestående av medarbetare i Stockholms tingsrätt.

Regeringens bedömning: Stockholms tingsrätt bör minskas genom att de delar av Stockholms kommun som utgör västerort och söderort förs från tingsrättens domkrets. Västerortsmålen bör föras till Solna tingsrätt och söderortsmålen till Nacka tingsrätt.

Vidare bör antalet tingsrätter minskas från nio till sju. Handens och Huddinge tingsrätter bör läggas samman till en ny tingsrätt, som kan kallas Södertörns tingsrätt, med kansliort i Huddinge kommun. Södra Roslags och Sollentuna tingsrätter bör läggas samman till en ny tingsrätt, som kan kallas Attunda tingsrätt, med kansliort i Sollentuna kommun.

Södertörns tingsrätt bör vara miljödomstol och fastighetsdomstol och därutöver handlägga länets utsökningsmål.

Förslaget att koncentrera bl.a. gemensamma ansökningar om äktenskapsskillnad och konkursärenden till en av tingsrätterna i den nya organisationen samt de mer långtgående förslagen i fråga om utvecklad samverkan mellan tingsrätterna bör övervägas ytterligare.

Regeringen avser att ge Domstolsverket i uppdrag att utifrån den angivna inriktningen lämna förslag till närmare lokalisering och domkretsindelning av de tingsrätter som berörs av omorganisationen.

Målsättningen är att förändringarna av tingsrättsorganisationen skall vara genomförda den 31 december 2005.

Utredarens förslag: Utredaren föreslår att verksamheten i Stockholms län, förutom Norrtälje tingsrätt, fördelas på tre tingsrätter.

Remissinstanserna: *Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Polismyndigheten i Stockholms län, Kriminalvårdsstyrelsen, Stockholms tingsrätt* samt *Danderyds, Huddinge och Solna kommuner* tillstyrker förslaget om tre tingsrätter. Merparten av övriga remissinstanser, däribland *Svea hovrätt, Handens, Huddinge, Nacka, Norrtälje, Sollentuna och Solna tingsrätter, Haninge, Nykvarns, Nynäshamn, Södertälje, Salems, Tyresö, Täby, Upplands-Bro, Vaxholms, Värmdö och Österåkers kommuner* samt *Sveriges Domareförbund och Nämndemännens Riksförbund* avstyrker förslaget. Av dessa förordar flertalet i stället den alternativa lösning med fem tingsrätter som redovisas i delrapporten. Flera remissinstanser, däribland *Norrtälje tingsrätt* och *Södertälje kommun*, anser att Södertälje tingsrätt bör lämnas utanför omorganisationen. *Länsrätten i Stockholms län* lyfter, med särskilt avseende på invånarna i Norrtälje och Södertälje kommuner, fram behovet av lokal förankring. Ytterligare någon remissinstans ifrågasätter om inte fler än två tingsrätter är att föredra i södra delen av länet.

Merparten av de remissinstanser som yttrar sig över förslaget att föra miljödomstolen och fastighetsdomstolen samt utsökningsmålen till Södertörns tingsrätt tillstyrker förslaget, däribland *Stockholms tingsrätt* och *Riksskatteverket*.

Förslaget att konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion samt gemensamma ansökningar om äktenskapsskillnad och familjerättsliga ärenden skall handläggas av en av tingsrätterna i den nya organisationen avstyrks av de flesta remissinstanser som yttrar sig i denna fråga, bl.a. *Konkursförvaltarkollegiet i Stockholm* och *Sollentuna tingsrätt*. I

fråga om konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktioner tillstyrks förslaget av *Riksskatteverket*. Skr. 2002/03:126

När det gäller utvecklad samverkan är merparten av de remissinstanser som yttrar sig i frågan positiva till utökad samverkan i frågor om t.ex. IT-stöd, utbildning och säkerhetsfrågor. Ett stort antal remissinstanser är dock negativa till en mer långtgående samverkan med bl.a. gemensam beslutsfunktion och gemensam budget. Förslaget i denna del tillstyrks av *Riksrevisionsverket*.

Skälen för regeringens bedömning:

Reformbehovet

I Stockholms län finns nio tingsrätter; Handens tingsrätt, Huddinge tingsrätt, Nacka tingsrätt, Norrtälje tingsrätt, Sollentuna tingsrätt, Solna tingsrätt, Stockholms tingsrätt, Södertälje tingsrätt och Södra Roslags tingsrätt. Stockholms tingsrätt är med sina ca 420 anställda, varav ca 100 domare, landets i särklass största domstol och mer än sju gånger så stor som den näst största tingsrätten i länet. I tingsrätten handläggs ca 14 procent av landets brottmål och tvistemål. Vidare handläggs där ett stort antal mål för hela länet (bl.a. fastighetsmål) och även mål för hela riket (bl.a. patentmål). Den senaste större förändringen av tingsrättsorganisationen i Stockholms län ägde rum i mitten av 1970-talet. Stockholms tingsrätt har sedan dess fått en allt större arbetsbörda och fler särskilda funktioner. Vidare framstår tingsrättens organisation i vissa avseenden som inte helt ändamålsenlig. Det finns ett behov av ökad flexibilitet, förändrade arbetsformer och tydligare ledning och styrning. Även om Stockholms tingsrätt fungerar tillfredsställande har tingsrätten längre handläggningstider än övriga tingsrätter i länet. En förändring av organisationen för Stockholms tingsrätt framstår mot denna bakgrund som nödvändig.

Reformbehovet är emellertid inte begränsat till Stockholms tingsrätt. Arbetsbörda och resurser är överlag ojämnt fördelade mellan tingsrätterna i länet. Den ojämna fördelningen får negativa konsekvenser för bl.a. arbetsmiljö och effektivitet. Den ger vidare upphov till skillnader i service gentemot allmänheten. Till detta kommer att domkretsarna inte överensstämmer med polis- och åklagarmyndigheternas geografiska indelningar. Det finns således ett behov av att förändra tingsrättsorganisationen i hela länet.

Den yttre tingsrättsorganisationen

Stockholms län är en i huvudsak sammanhållen region när det gäller arbetsmarknad, bostäder och kommunikationer. Fördelarna med detta bör så långt möjligt tas tillvara. Mer jämnstora enheter skulle ge möjligheter till ett mer effektivt resursutnyttjande. Med jämnstora enheter förbättras förutsättningarna för att medborgarna skall få likvärdig service oavsett var i länet de är bosatta. Även den geografiska samordningen med rättsväsendets övriga myndigheter (polis, åklagare, kriminalvård) kan genom en mer genomgripande reform bli bättre. Det finns också andra fördelar

med en mer genomgripande reform. Möjligheterna att skapa mer stimulerande arbetsplatser och utveckla nya arbetsformer blir större. Behov av ökad säkerhet och särskilda utrymmen för t.ex. målsägande kan i större utsträckning tillgodoses. Regeringen delar mot denna bakgrund utredarens bedömning att en mer genomgripande reform innebär stora fördelar.

Många remissinstanser, däribland merparten av tingsrätterna i Stockholms län, har anfört att en ordning med tre tingsrätter skulle innebära alltför stora arbetsplatser med risk för såväl ledningssvårigheter som minskad samhörighet och delaktighet. Flera remissinstanser har framhållit det faktum att Stockholms län är ett tillväxtområde, framförallt de södra och nordvästra delarna, något som dessa remissinstanser anser talar för fem tingsrätter. En organisation med fem tingsrätter har oneligen vissa fördelar framför förslaget om tre tingsrätter när det gäller att möta en framtida befolkningsexpansion med åtföljande ökning av måltillströmningen. Regeringen anser mot denna bakgrund att den alternativa lösning med fem tingsrätter som redovisas i delrapporten är att föredra framför utredarens förslag.

Till skillnad från utredaren anser regeringen att Södertälje tingsrätt inte bör föras samman med någon av de övriga domstolarna. Som bl.a. Södertälje och Nykvarns kommuner har påpekat, kan Södertälje inte anses vara en så integrerad del av den i övrigt huvudsakligen sammanhållna regionen att Södertälje tingsrätt bör omfattas av omorganisationen. Regeringen anser således att det i länet – förutom Norrtälje tingsrätt – bör finnas sex tingsrätter.

Stockholms tingsrätt bör, som utredaren föreslagit, minskas genom att de delar av Stockholms kommun som utgör västerort och söderort förs från domkretsen. Det innebär att Stockholms tingsrätt endast kommer att behålla den del av sin nuvarande domkrets som utgörs av innerstaden. Västerortsmålen bör föras till Solna tingsrätt och söderortsmålen till Nacka tingsrätt. Av kommunikationsmässiga skäl finns det dock anledning att överväga om vissa delar av söderort bör föras till den andra tingsrätten i söder. Regeringen delar utredarens bedömning att Lidingö kommun, som enligt nuvarande ordning ingår i Södra Roslags tingsrätts domsaga, bör föras till Stockholms tingsrätt. Detta såväl av kommunikationsmässiga skäl som för att åstadkomma en bättre samordning med polis- och åklagarväsendets indelningar. Övriga delar av Södra Roslags tingsrätt bör tillsammans med Sollentuna tingsrätt bilda en ny tingsrätt, som kan ges namnet Attunda¹ tingsrätt. Mycket talar för att Järfälla och Upplands-Bro kommuner, som i dag ingår i domkretsen för Sollentuna tingsrätt, bör föras till Solna tingsrätt. Handens tingsrätt, utom Tyresö kommun, och Huddinge tingsrätt bör föras samman till en ny domstol. Denna kan, som utredaren föreslagit, benämnas Södertörns tingsrätt. Tyresö kommun bör med hänsyn till polisväsendets geografiska indelning och av kommunikationsmässiga skäl föras till Nacka tingsrätt.

Målsättningen är att de domstolar som berörs av omorganisationen, med undantag för Stockholms tingsrätt, skall bestå av mellan 20 och 30 domare (årsarbetskrafter).

¹ Jfr de medeltida områdena *Attundaland* och *Attundalands rod*.

De nya tingsrätterna bör lokaliseras på ett sådant sätt att de är geografiskt väl placerade i förhållande till såväl övriga rättsväsendet som allmänheten. För att organisationen skall vara långsiktigt hållbar bör också hänsyn tas till framtida tillväxtområden. Attunda tingsrätt bör ha kansliort i Sollentuna, som är centralt placerat i den norra delen av länet. Vidare är såväl polis som åklagare lokaliserade till Sollentuna. Det finns också arrestlokaler där. Södertörns tingsrätt bör placeras i Flemingsberg (Huddinge kommun) som är en s.k. regional kärna med tillgång till goda kommunikationsmöjligheter. Där finns också polis och häkteslokaler samt närhet till åklagarverksamheten i Huddinge.

Beträffande övriga tingsrätter som berörs av omorganisationen, dvs Stockholms, Nacka och Solna tingsrätter, bör utgångspunkten vara att dessa skall behålla nuvarande kansliorter och namn. När det gäller Solna tingsrätt finns dock – bl.a. utifrån ett regionalt utvecklingsperspektiv – anledning att ytterligare överväga tingsrättens placering.

Regeringen avser att ge Domstolsverket i uppdrag att utifrån den angivna inriktningen lämna förslag till närmare lokalisering och domkretsindelning av de tingsrätter som berörs av omorganisationen. I uppdraget bör vidare ingå att lämna förslag till de författningsändringar rörande domkretsindelning som ett genomförande kräver.

När frågan om tingsrätternas närmare lokalisering och domkretsindelning är färdigbehandlad har regeringen för avsikt att ge Domstolsverket i uppdrag att i samverkan med de berörda tingsrätterna genomföra förändringarna av tingsrättsorganisationen. Målsättningen är att förändringarna skall vara genomförda den 31 december 2005.

Regeringen avser att så snart det är möjligt efter riksdagsbehandlingen av denna skrivelse utse lagmän i de nya tingsrätterna.

Stockholms tingsrätts särskilda funktioner

Stockholms tingsrätt har ett flertal särskilda funktioner. Tingsrätten är en av landets fem miljödomstolar samt fastighetsdomstol för Stockholms län. Även länets utsökningsmål handläggs vid Stockholms tingsrätt. Vidare är Stockholms tingsrätt enligt ett trettiotal författningar exklusivt forum i vissa mål av specialkaraktär samt i vissa fall subsidiärt forum när annan behörig domstol saknas. I syfte att minska Stockholms tingsrätt bör övervägas om det är möjligt att föra några av de särskilda funktioner som tingsrätten har till andra tingsrätter i länet.

Såväl miljödomstolen som fastighetsdomstolen handlägger ett stort antal mål. Dessa målgrupper är så stora att de i sig genererar särskild kompetens. Det finns inget som hindrar att dessa mål förs från Stockholms tingsrätt till en annan domstol i länet. I miljö- och fastighetsmål förekommer vissa frågor av teknisk natur. I dessa frågor är det ändamålsenligt med ett kunskapsutbyte mellan domstolarna. Miljödomstolen och fastighetsdomstolen bör därför, som utredaren föreslagit, förläggas till samma tingsrätt. Eftersom det i såväl miljö- som fastighetsmål ofta företas längre resor, bör domstolarna lokaliseras till en ort med tillgång till goda kommunikationsmöjligheter. I Flemingsberg finns förutom omfattande regionala förbindelser även tillgång till fjärrtåg. Med hänsyn härtill och till strävan att skapa mer jämnstora enheter är det lämpligt att placera dessa båda domstolar vid Södertörns tingsrätt.

Även antalet utsökningsmål är stort. Det finns inte heller beträffande dessa mål något som talar mot att de handläggs av en annan tingsrätt i länet. Utsökningsmålen bör därför föras från Stockholms tingsrätt. Som utredaren föreslagit bör handläggningen av utsökningsmål föras till Södertörns tingsrätt.

Utredaren har föreslagit att Stockholms tingsrätt skall behålla sina uppgifter som exklusivt forum i vissa mål av specialkaraktär. Regeringen delar denna bedömning. Dessa mål är få till antalet. För att handlägga dem krävs, förutom en inte obetydlig specialisering, erfarenhet av omfattande och komplicerade tvistemål av en karaktär som främst förekommer vid Stockholms tingsrätt.

Även Stockholms tingsrätts roll som subsidiärt forum enligt olika författningar föreslås oförändrad. Regeringen delar även här utredarens bedömning. Det rör sig om ett litet antal mål och ordningen med Stockholms tingsrätt som s.k. reservforum är en sedan lång tid vedertagen och väl känd ordning. Det är därför lämpligast att Stockholms tingsrätt behåller denna funktion.

Koncentration av vissa mål- och ärendekategorier till en tingsrätt

Utredaren har föreslagit att gemensamma ansökningar om äktenskapskillnad och familjerättsliga ärenden samt konkurs- och företagsrekonstruktionsärenden koncentreras till Sollentuna tingsrätt.

Merparten av tingsrätterna i länet, däribland Södra Roslags tingsrätt, har anfört att en koncentration av gemensamma ansökningar om äktenskapskillnad samt familjerättsliga ärenden strider mot intentionerna att skapa attraktiva och stimulerande arbetsplatser. Ett flertal remissinstanser, bl.a. Sollentuna tingsrätt, har påpekat att den föreslagna ordningen innebär att tvistiga mål normalt måste överlämnas till annan tingsrätt, vilket innebär försämrad service för medborgarna. Flera remissinstanser, däribland Konkursförvaltarkollegiet i Stockholm, har anfört att ett så centralt rättsområde som konkursrätten inte bör koncentreras till en tingsrätt eftersom de tingsrätter som avhänds detta rättsområde förlorar kompetens som är nödvändig för andra mål, t.ex. återvinningsmål.

Förslaget innebär en förändring av de allmänna principer som gäller i fråga om domstols behörighet och har bäring även på domstolsväsendet i övrigt. Regeringen anser mot denna bakgrund och med hänsyn till de synpunkter som har framförts av remissinstanserna att förslaget i dessa delar måste övervägas ytterligare innan ett ställningstagande kan ske.

Utvecklad samverkan mellan tingsrätterna

I rapporten föreslås en utvecklad administrativ samverkan mellan tingsrätterna i den nya organisationen, innebärande bl.a. gemensamma funktioner inom administration och service. Som exempel nämns i delrapporten bl.a. upphandling och inköp, IT-frågor och en gemensam växel. Vidare föreslås att de gemensamma funktionerna hålls samman och får en gemensam chef samt att tingsrätterna på sikt får en gemensam budget.

Regeringen delar utredarens bedömning att en utvidgad administrativ samverkan kan innebära många fördelar. Såväl ökad kvalitet som förbättrad effektivitet kan på detta sätt uppnås. Merparten av förslagen, t.ex. inrättande av en gemensam växelfunktion, kräver inga författningsändringar utan är en fråga för de berörda tingsrätterna.

När det gäller de mer långtgående förslagen om en ordning med en gemensam chef för de gemensamma funktionerna och på sikt också en gemensam budget har många remissinstanser framfört invändningar. *Länsrätten i Stockholms län* har anfört att en samverkan inte får inkräkta på de beslutsbefogenheter som med ett resultatansvar måste tillkomma den enskilde domstolschefen. Svea hovrätt har framhållit vikten av att ett samarbete utvecklas på ett sätt som gör att ansvaret för själva verksamheten inte kommer för långt bort från lagmannen för respektive tingsrätt. Flera remissinstanser, bl.a. Nacka tingsrätt, har anfört att budgetansvaret bör ligga på respektive tingsrätt för att åstadkomma kostnadsmedvetenhet. Administrativa enheten vid Stockholms tingsrätt har rest bl.a. frågan hur den gemensamma samordningsfunktionen skall styras och ifrågasatt om domstolar som har gemensam administration, budget och arbetsplanering kan betraktas som självständiga myndigheter.

Regeringen anser, inte minst mot bakgrund av de synpunkter som framförts av remissinstanserna, att det inte nu finns tillräckligt underlag för ett ställningstagande till de mer långtgående förslagen om utvecklad administrativ samverkan. Dessa frågor bör således övervägas ytterligare.

Utredaren har också föreslagit en utvecklad personalsamverkan med rörlighet mellan olika domstolar. För att åstadkomma en sådan ordning föreslås att nyanställda domare skall få fullmakter som omfattar hela Stockholms län och inte endast en viss tingsrätt. Även i detta avseende har ett antal remissinstanser uttryckt farhågor. *Länsrätten i Stockholms län* har anfört att lösningen med gemensamma fullmakter inte bör genomföras av såväl konstitutionella skäl som av hänsyn till bl.a. berörda domare. Svea hovrätt har anfört att behovet av judiciell samverkan torde vara begränsat efter en reform av den yttre organisationen och understryker att rättsläget måste analyseras på ett allsidigt sätt.

Enligt regeringens mening finns det inte heller beträffande dessa förslag tillräckligt underlag för ett ställningstagande. Även dessa frågor bör således övervägas ytterligare.

Stockholms tingsrätts inre organisation

De förslag till förändringar av Stockholms tingsrätts ledningsfunktioner, organisation och arbetsformer som lämnas i slutrapporten framstår som ändamålsenliga och ägnade att skapa goda förutsättningar för såväl en fortsatt hög kvalitet på verksamheten som ökad effektivitet och en god arbetsmiljö.

Merparten av förslagen avser förhållanden som inte är författningsreglerade. Genomförandet är därför främst en fråga för tingsrätten. Regeringen har för avsikt att ge Domstolsverket i uppdrag att följa upp och utvärdera de förändringar som genomförs.

Utredaren gör bedömningen att många av förslagen kan vara av intresse för det fortsatta utvecklingsarbetet inom domstolsväsendet. Regeringen delar denna bedömning. Av den utvärdering som gjorts av de

förändringar i tingsrättsorganisationen som genomförts under åren 1999–2001 framgår att de ökade möjligheter till bl.a. kompetensutveckling och stärkt beredningsorganisation som följer av genomförda förändringar inte har tagits tillvara fullt ut (jfr avsnitt 3.3.1.) Regeringen anser att det är angeläget att möjligheterna tas tillvara i framtiden. Det arbete som har bedrivits och många av de förslag som har tagits fram bör kunna nyttiggöras i det fortsatta förändringsarbetet inom domstolsväsendet. Det gäller naturligtvis även de domstolar som inte har berörts av genomförda sammanläggningar. Regeringen förutsätter att Domstolsverket inhämtar synpunkter från domstolsväsendet på de förslag i rapporten som är av mer allmänt intresse.

Justitiedepartementet

Kopia

Regeringsbeslut 16

2001-12-20

Ju2001/8588

Riksrevisionsverket
Box 45070
104 30 STOCKHOLM

Uppdrag till Riksrevisionsverket att granska genomförda förändringar av tingsrättsorganisationen

Regeringens beslut

Regeringen ger Riksrevisionsverket i uppdrag att granska om de förändringar av tingsrättsorganisationen som har genomförts under åren 1999-2001 har skapat större förutsättningar för att uppnå de mål som regeringen har ställt upp för reformeringen av tingsrättsorganisationen. Riksrevisionsverket skall vidare analysera vilka konsekvenser i övrigt som de genomförda förändringarna har medfört vad gäller verksamhetens effektivitet.

I uppdraget ingår också att belysa konsekvenserna av de olika organisatoriska lösningar som har valts.

Uppdraget skall redovisas senast den 31 maj 2002 till regeringen och till den särskilde utredare som regeringen skall ge i uppdrag att utvärdera genomförda förändringar av tingsrättsorganisationen.

Kostnaderna för uppdraget, högst 2 500 000 kr, skall belasta det under utgiftsområde fyra uppförda anslaget 4:5 Domstolsväsendet m.m., anslagspost 5 Till Justitiedepartementets disposition.

Ärendet

Bakgrund

En omfattande reformering av domstolsväsendet pågår sedan några år tillbaka. För att ge riksdagen en helhetsbild över pågående och planerade reformer överlämnade regeringen våren 2000 en skrivelse till riksdagen, Reformeringen av domstolsväsendet – en handlingsplan (1999/2000:106).

Riksdagen har vid behandlingen av handlingsplanen ställt sig bakom de av regeringen fastlagda allmänna principerna och de organisatoriska lösningarna för reformarbetet (bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255).

Av handlingsplanen framgår att reformeringen av domstolsväsendet kräver förändringar av den yttre domstolsorganisationen. Ett relativt stort antal tingsrätter och domkretsar har därför varit föremål för översyn och förändring under de senaste åren.

I en skrivelse till riksdagen våren 2001 Reformeringen av domstolsväsendet – information och uppföljning av handlingsplanen (2000/01:112) redogjorde regeringen för utvecklingen av reformarbetet. I uppföljningen aviserade regeringen att det finns behov av att utvärdera genomförda förändringar av tingsrättsorganisationen. Vid riksdagsbehandlingen av uppföljningen framhöll Justitieutskottet vikten av att organisationsförändringar som genomförs följs upp och utvärderas (bet. 2000/01:JuU29). Utskottet framhöll vidare att det inte fanns anledning att avvakta med att genomföra planerade förändringar. Vad gällde övriga initierade projekt och utredningar borde dock enligt utskottet resultatet av utvärderingen avvaktas innan organisationsförändringar genomfördes såvida det inte var oundgängligen nödvändigt för verksamhetens fullgörande.

Regeringen har för avsikt att ge en särskild utredare i uppdrag att genomföra den aviserade utvärderingen. Till utredaren skall knytas ett antal experter och sakkunniga. Vidare bör utredaren ha tillgång till en referensgrupp bestående av representanter för riksdagspartierna. Riksrevisionsverkets analys skall ingå som en central del i arbetet med utvärderingen.

Målsättning och metod för reformeringen av tingsrättsorganisationen

Målsättningen för arbetet med att reformera tingsrättsorganisationen är att bibehålla tillgängligheten, skapa möjligheter för en stärkt beredningsorganisation, säkerställa möjligheterna att rekrytera personal, skapa förutsättningar för återkommande kompetensutveckling, öka möjligheterna att specialisera verksamheten samt förbättra den geografiska samordningen med rättsväsendets övriga myndigheter.

Den metod som valts i förändringsarbetet har varit att skapa större domkretsar. I några fall har det skett genom sammanläggning av två eller flera tingsrätter till en större enhet och i vissa fall genom att verksamheten i den nya större domkretsen även fortsättningsvis bedrivs på mer än en ort. I några fall tillgodoses tillgängligheten

och den lokala förankringen genom att domstolen har tingsställe på en eller flera orter.

Skr. 2002/03:126
Bilaga 1

Arbetet har med att utreda förändringar av tingsrätternas domkretsar har bedrivits av Domstolsverket i nära samverkan med berörda domstolar. Reformeringen har skett stegvis och med hänsyn till varje regions särskilda förutsättningar. Efter avslutad utredning har Domstolsverket lämnat förändringsförslag till regeringen. Regeringen har regelmässigt informerat riksdagen om planerade förändringar av tingsrättsorganisationen. Information om sådana förändringar har lämnats dels i budgetpropositionerna för 1999, 2000 och 2001, dels i handlingsplanen och uppföljningen av handlingsplanen (skr. 1999/2000:106 och skr. 2000/01:112). Efter riksdagens godkännande har regeringen gett Domstolsverket i uppdrag att genomföra förändringarna.

Genomförda och planerade förändringar av tingsrättsorganisationen

Arbetet med att reformera tingsrättsorganisationen inleddes genom den sammanläggning av Åmål tingsrätt med Vänersborgs tingsrätt som genomfördes den 1 maj 1999. Därefter har ytterligare 28 tingsrätter varit föremål för organisationsförändringar.

Av de förändringar som har beslutats kvarstår genomförandet av de sammanläggningar i Skåne, Västernorrland och Norrbotten som aviserades i uppföljningen av handlingsplanen (skr. 2000/01:112). Dessa sammanläggningar kommer att genomföras under 2002 och omfattas därför inte av uppdraget.

På regeringens vägnar

Thomas Bodström

Helena Swenzén

Kopia till

Domstolsverket

Kommittédirektiv

Utvärdering av genomförda förändringar av
tingsrättsorganisationen

Dir.
2002:69

Beslut vid regeringssammanträde den 30 maj 2002.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare ges i uppdrag att göra en utvärdering av de förändringar av tingsrättsorganisationen som har genomförts under åren 1999-2001.

Utredaren skall – med utgångspunkt från Riksrevisionsverkets granskning av förändringarna av tingsrättsorganisationen – bedöma hur de genomförda förändringarna förhåller sig till de mål som regeringen har ställt upp för arbetet med att reformera tingsrättsorganisationen. Vidare skall utredaren granska genomförandet av förändringarna av tingsrättsorganisationen.

Utredaren skall också bedöma lämpligheten av att genomföra förändringarna av tingsrättsorganisationen stegvis region för region.

Uppdraget skall redovisas senast den 30 november 2002.

Bakgrund

Sedan några år tillbaka bedrivs ett omfattande arbete med att reformera domstolsväsendet. Reformarbetet medför bl.a. förändringar av den yttre tingsrättsorganisationen. Ett relativt

stort antal tingsrätter har berörts av organisationsförändringar under de senaste åren.

När arbetet med reformeringen av domstolsväsendet inleddes hade tingsrättsorganisationen haft i huvudsak samma utformning sedan 1971 års domstolsreform. Sedan slutet av 1980-talet har frågan om domstolarnas organisation varit föremål för utredningar. Den senaste utredningen på området – 1995 års Domstolskommitté – fick i uppdrag att göra en översyn av den organisatoriska strukturen inom domstolsväsendet (dir. 1995:102). Uppdraget som avsåg domstolsväsendets yttre organisation återkallades den 26 mars 1998 sedan det konstaterats att det inte gick att få stöd av ledamöterna i kommittén för en så långtgående reform av tingsrättsorganisationen som kommittédirektiven angav (dir. 1998:22). Kommittén har redovisat sitt grundmaterial om domstolsorganisationen i ett betänkande, Domstolsorganisationen – en sammanställning av grundmaterial från 1995 års Domstolskommitté (SOU 1998:135).

Sedan uppdraget till Domstolskommittén återkallats inledde regeringen det arbete som nu pågår för att reformera domstolsväsendet. Regeringen har valt att – även i de delar som regeringen har befogenheter att besluta om – hålla riksdagen väl informerad om och sökt parlamentarisk majoritet för planerade reformer. För att ge riksdagen en helhetsbild av pågående och planerade reformer överlämnade regeringen våren 2000 en skrivelse till riksdagen, Reformeringen av domstolsväsendet – en handlingsplan (skr. 1999/2000:106). Vid behandlingen av skrivelsen ställde sig riksdagen bakom de allmänna principerna för reformarbetet som lagts fast av regeringen (bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255).

Reformarbetet har bedrivits i enlighet med de fastlagda principerna, vilket bl.a. redovisades i en skrivelse som överlämnades till riksdagen våren 2001, Reformeringen av domstolsväsendet – information och uppföljning av handlingsplanen (skr. 2000/01:112). I uppföljningen anförde regeringen att det finns behov av att utvärdera de förändringar av tingsrättsorganisationen som har genomförts. Vidutskottsbehandlingen av uppföljningen framhölls vikten av

att organisationsförändringar som genomförs följs upp och utvärderas. Utskottet ansåg dock inte att det fanns anledning att avvakta med att genomföra planerade förändringar. Vad gällde övriga initierade projekt och utredningar gjorde utskottet bedömningen att resultatet av utvärderingen borde avvaktas innan organisationsförändringar genomfördes såvida det inte var oundgängligen nödvändigt för verksamhetens fullgörande (bet. 2000/01:JuU29, rskr. 2000/01:283).

Reformeringen av tingsrättsorganisationen

Målsättning

Regeringen har ställt upp ett antal principer som är vägledande för arbetet med att reformera domstolsväsendet.

- Reformarbetet skall bedrivas med utgångspunkt från de krav som medborgarna har rätt att ställa på snabbhet, kvalitet och service och med beaktande av domstolarnas särskilda roll.
- Renodlingen av domstolarna och av domarnas arbete till dömande verksamhet skall fortsätta.
- Tyngdpunkten i den dömande verksamheten skall ligga i första instans.
- Kvaliteten i den dömande verksamheten skall säkerställas.
- Domstolarna skall vara moderna och attraktiva arbetsplatser.
- Domstolsorganisationen skall utformas för att garantera hög kompetens i allt dömande.
- Dömande verksamhet skall finnas nära medborgarna och bedrivas i alla delar av landet.

Regeringen har gjort bedömningen att reformeringen av domstolsväsendet kräver förändringar av den yttre tingsrättsorganisationen.

Målsättningen för arbetet med att reformera den yttre tingsrättsorganisationen är att bibehålla tillgängligheten, skapa möjligheter för en stärkt beredningsorganisation, säkerställa möjligheterna att rekrytera personal, skapa förutsättningar för

återkommande kompetensutveckling, öka möjligheterna att specialisera verksamheten samt att förbättra den geografiska samordningen med rättsväsendets övriga myndigheter.

Riksdagen har, som tidigare nämnts, ställt sig bakom dessa principer för arbetet med att reformera domstolsväsendet (bet. 1999/2000:JuU22, rskr. 1999/2000:255).

Metod

Arbetet med att utreda förändringar av tingsrättsorganisationen har bedrivits av Domstolsverket i nära samverkan med berörda domstolar. Reformeringen har skett stegvis och med hänsyn till varje regions särskilda förutsättningar. Genomförda utredningar har, sedan Domstolsverket inhämtat remissynpunkter från berörda kommuner, domstolar, m.fl., lämnats in till regeringen tillsammans med förslag till förändring av organisationen. Riksdagen har regelmässigt informerats när regeringen tagit ställning till Domstolsverkets förslag. Information om planerade förändringar av tingsrättsorganisationen har lämnats till riksdagen dels i budgetpropositionerna för 1999, 2000 och 2001, dels i handlingsplanen och uppföljningen till handlingsplanen (skr. 1999/2000:106 och skr. 2000/01:112). Efter riksdagens godkännande har regeringen gett Domstolsverket i uppdrag att genomföra förändringarna.

Den organisatoriska lösning som har valts i arbetet med att förändra tingsrättsorganisationen har varit att skapa större domkretsar. I några fall har två eller flera tingsrätter lagts samman till en större enhet och i andra fall bedrivs verksamheten i den nya större domkretsen även fortsättningsvis på mer än en kansliort. I några fall tillgodoses tillgängligheten och den lokala förankringen genom att domstolen har tingsställe på en eller flera orter.

Genomförda förändringar av tingsrättsorganisationen

Arbetet med att förändra den yttre tingsrättsorganisationen inleddes våren 1999 genom sammanläggningen av Vänersborgs och Åmåls tingsrätter. Vid utgången av år 2001 hade sammanlagt 30 tingsrätter berörts av organisationsförändringar.

Följande organisationsförändringar har genomförts under åren 1999-2001.

- Vänersborgs och Åmåls tingsrätter bildade Vänersborgs tingsrätt med kansliort i Vänersborg den 1 maj 1999.
- Jakobsbergs och Sollentuna tingsrätter bildade Sollentuna tingsrätt med kansliort i Sollentuna den 1 juli 2000.
- Hudiksvalls och Ljusdals tingsrätter bildade Hudiksvalls tingsrätt med kansliort i Hudiksvall den 1 oktober 2000.
- Köpings, Sala och Västerås tingsrätter bildade Västmanlands tingsrätt med kansliorter i Köping, Sala och Västerås den 1 april 2001.
- Linköpings, Mjölby och Motala tingsrätter bildade Linköpings tingsrätt med kansliorter i Linköping och Motala den 1 maj 2001.
- Hallsbergs och Örebro tingsrätter bildade Örebro tingsrätt med kansliort i Örebro den 1 juni 2001.
- Karlshamns, Karlskrona, Ronneby och Sölvesborgs tingsrätter bildade Blekinge tingsrätt med kansliorter i Karlshamn och Karlskrona den 1 juli 2001.
- Falu, Hedemora och Ludvika tingsrätter bildade Falu tingsrätt med kansliort i Falun den 1 september 2001.
- Leksands och Mora tingsrätter bildade Mora tingsrätt med kansliort i Mora den 1 september 2001.
- Falköpings och Skövde tingsrätter bildade Skövde tingsrätt med kansliort i Skövde den 17 september 2001.
- Helsingborgs, Klippans och Ängelholms tingsrätter bildade Helsingborgs tingsrätt med kansliorter i Helsingborg och Ängelholm den 1 oktober 2001.
- Simrishamns och Ystads tingsrätter bildade Ystads tingsrätt med kansliort i Ystad den 26 november 2001.

Domstolsverket har efter genomförda sammanläggningar lämnat in rapporter till regeringen med redovisning av uppdragen.

Under 2002 har även beslutade förändringar av tingsrättsorganisationen i Norrbotten, Ångermanland och Skåne genomförts.

Domstolsverket har därutöver genomfört ytterligare ett antal utredningar och utarbetat förslag till organisationsförändringar som regeringen ännu inte har tagit ställning till.

Uppdraget

Regeringen har gjort bedömningen att det nu finns anledning att utvärdera de förändringar av tingsrättsorganisationen som har genomförts under åren 1999-2001.

En särskild utredare ges i uppdrag att genomföra utvärderingen.

Utredaren skall bedöma hur de genomförda förändringarna förhåller sig till de mål som regeringen har ställt upp för arbetet med att reformera tingsrättsorganisationen.

För att ge utredaren ett underlag för att bedöma effekterna av reformeringsarbetet har regeringen den 20 december 2001 gett Riksrevisionsverket i uppdrag att bl.a. granska om förändringarna av tingsrättsorganisationen har skapat större förutsättningar för att uppnå regeringens mål för reformeringen av tingsrättsorganisationen (dnr Ju2001/8588). Riksrevisionsverket skall redovisa sitt uppdrag till såväl regeringen som den särskilde utredare som får regeringens uppdrag att genomföra utvärderingen. Riksrevisionsverkets uppdrag skall redovisas senast den 31 maj 2002.

Utredarens uppdrag innefattar vidare att granska genomförandet av förändringarna av tingsrättsorganisationen och att i samband därmed särskilt belysa följande:

- Domstolsverkets och tingsrätternas arbete med planeringen inför organisationsförändringarna. I det sammanhanget bör uppmärksammas vilken information som lämnats till personalen och andra berörda och i vilken utsträckning personalen involverats i planeringen.

- Domstolsverkets och tingsrätternas arbete med att genomföra organisationsförändringarna.
- Eventuella skillnader vid planeringen och genomförandet av organisationsförändringarna mot bakgrund av hur tingsrätten har organiserat sin administrativa funktion.
- . Betydelsen av att det i samband med organisationsförändringarna har bedrivits projekt för att utveckla verksamheten i tingsrätten.
- Om organisationsförändringarna har inneburit ett ökat användande av tingsställen för de berörda tingsrätterna.
- Vilka konsekvenser de genomförda förändringarna har haft för övriga myndigheter inom rättsväsendet och för andra samhällssektorer som berörs av tingsrätternas verksamhet.

Utredaren skall också bedöma lämpligheten av att genomföra förändringarna av tingsrättsorganisationen stegvis region för region.

Vid genomförandet av uppdraget skall eventuella skillnader mellan de tingsrätter som har en respektive två eller flera kansliorter uppmärksammas.

Utredaren skall ha tillgång till en referensgrupp bestående av representanter för riksdagspartierna.

Uppdraget skall redovisas senast den 30 november 2002.

Kommittédirektiv

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Utredningen om
utvärdering av vissa förändringar i
tingsrättsorganisationen (Ju2002:11)

Dir.
2002:69

Beslut vid regeringssammanträde den 17 oktober 2002.

Förlängd tid för uppdraget

Med stöd av regeringens bemyndigande den 30 maj 2002 tillkallade chefen för Justitiedepartementet en särskild utredare med uppdrag att göra en utvärdering av de förändringar av tingsrättsorganisationen som har genomförts under åren 1999-2001. Utredningen skall enligt direktiven redovisa sitt uppdrag senast den 30 november 2002.

Utredningstiden förlängs, vilket innebär att utredningen skall redovisa sitt uppdrag senast den 31 januari 2003.

(Justitiedepartementet)

Justitiedepartementet

Regeringsbeslut	8
2001-11-01	Ju2001/7430

Generaldirektören
Stefan Strömberg
Domstolsverket
551 81 JÖNKÖPING

Uppdrag att utreda Stockholms tingsrätts organisation m.m.

Regeringens beslut

Regeringen ger generaldirektören i Domstolsverket Stefan Strömberg i uppdrag att göra en översyn av Stockholms tingsrätts ledningsfunktioner, organisation och arbetsformer samt att lämna de förslag som översynen föranleder.

Om det framstår som lämpligt får utredaren också lämna förslag på förändringar av tingsrättsorganisationen i Stockholms län såväl när det gäller tingsrätternas antal och placering som fördelningen av arbetsuppgifter mellan tingsrätterna.

Utredaren skall redovisa de ekonomiska konsekvenserna av de förslag som lämnas.

Utredaren skall beakta den fortsatta beredningen av betänkandena Domarutnämningar och domstolsledning (SOU 2000:99) och Patentprocessen m.m. (2001:33).

Utredaren får för utförande av uppdraget förfoga över personal i Domstolsverket. Kostnaden för uppdragets utförande skall belasta anslaget Domstolsväsendet m.m., anslagsposten Domstolsverket.

Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2002.

Bakgrund

I arbetet med att reformera domstolsväsendet har de organisationsförändringar som hittills har genomförts i första hand rört de mindre tingsrätterna. I en skrivelse till riksdagen i mars i år Reformeringen av domstolsväsendet – information och uppföljning av handlingsplanen (skr. 2000/01:112) anförde regeringen att det finns skäl att överväga om den nuvarande organisationen i storstäderna är ändamålsenlig. Enligt skrivelsen finns det anledning att se över organisation, arbetsformer och ledningsfunktioner i Stockholms tingsrätt. Vid behandlingen av skrivelsen uttalade riksdagen tillfredsställelse över att organisationen i storstäderna nu kommer att övervägas (bet. 2000/01:JuU29 s. 9).

Tingsrättsorganisationen i Stockholms län

I Stockholms län finns nio tingsrätter: Handens tingsrätt, Huddinge tingsrätt, Nacka tingsrätt, Norrtälje tingsrätt, Sollentuna tingsrätt, Solna tingsrätt, Stockholms tingsrätt, Södertälje tingsrätt och Södra Roslags tingsrätt. Sedan den 1 juli 2000 omfattar Sollentuna tingsrätts domsaga även de kommuner som tidigare ingick i Jakobsbergs tingsrätts domsaga.

Stockholms tingsrätt är med sina ca 450 anställda landets i särklass största domstol. I övriga domstolar i länet finns sammanlagt ca 350 anställda. I Stockholms tingsrätt handläggs ca 14 procent av landets brottmål och tvistemål. Målvolymen vid de övriga tingsrätterna i Stockholms län motsvarar sammanlagt ca 12 procent av det totala antalet brottmål och tvistemål i landet. I Stockholms tingsrätt handläggs en stor mängd mål för hela länet (bl.a. fastighetsmål och utsökningsmål) och även mål för hela riket (t.ex. patentmål).

Den senaste större förändringen av tingsrättsorganisationen i Stockholms län ägde rum i mitten av 1970-talet.

Verksamheten i Stockholms tingsrätt

Lagmannen är administrativ chef för Stockholms tingsrätt. Den administrativa enheten leds av en kanslichef.

I stället för plenum och kollegium finns en rådgivande ledningsgrupp som beredningsorgan för lagmannen. Ledningsgruppen består av cheferna för samordningsområdena samt cheferna för administrativa enheten samt personal- och ekonomienheten.

Stockholms tingsrätt består för närvarande av elva dömande avdelningar fördelade på två samordningsområden, ett för tvistemål och ett för brottmål. Tingsrätten har också en ärendeavdelning och en administrativ enhet. De dömande avdelningarna är indelade i rotlar. Varje avdelning förestås av en chefsrådman som samtidigt innehar en av avdelningens rotlar. En kansliföreståndare är chef för den administrativa personalen på avdelningen.

Det framhålls ofta att målen i Stockholms tingsrätt är större och svårare än i övriga tingsrätter och att det ställer särskilda krav på tingsrättens organisation. Tingsrätten har bl.a. av det skälet varit föremål för externa organisationsöversyner. Tingsrättens ledning har också med jämna mellanrum sett över organisationen. Efter dessa översyner har vissa justeringar av avdelningar och ledningsfunktioner skett. De nuvarande ledningsformerna och den inre organisationen i tingsrätten har, med mindre justeringar, varit i bruk i ca tio år.

Även om arbetet på Stockholms tingsrätt fungerar tillfredsställande har tingsrätten längre handläggningstider än övriga tingsrätter. Detta gäller både brottmål och tvistemål. I tingsrätten handläggs dock relativt sett fler komplicerade och tidskrävande mål än i övriga tingsrätter. Samtidigt borde den stora volymen mål medföra ökad effektivitet genom specialisering och i viss utsträckning också stordriftsfördelar.

Av Stockholms tingsrätts ca 450 anställda är omkring 200 jurister, varav ca 110 domare och 73 notarier. Övriga anställda består av rotelsekreterare och administrativ personal.

Stockholms tingsrätt måste i likhet med övriga domstolar även i fortsättningen kunna rekrytera och behålla personal som tillhör de allra skickligaste och mest lämpade. För att detta skall vara möjligt krävs att alla anställda, jurister och andra, kan erbjudas intressanta arbetsuppgifter och moderna arbetsformer.

Utredaren skall göra en översyn av Stockholms tingsrätts ledningsfunktioner, organisation och arbetsformer.

Utredaren bör närmare överväga hur den administrativa ledningen och styrningen av Stockholms tingsrätt bör vara utformad för framtiden. Vidare bör övervägas om indelningen i avdelningar och systemet med samordningsområden bör förändras. I uppdraget ingår också att överväga om det skulle vara ändamålsenligt att ändra arbetsformerna i Stockholms tingsrätt.

I uppdraget ingår dessutom att överväga om befintliga personalresurser i Stockholms tingsrätt kan tas tillvara på ett bättre sätt än idag. Utgångspunkten bör vara att arbetsuppgifter som inte kräver domares medverkan kan delegeras i syfte att renodla domarrollen, samtidigt som övriga personalkategoriernas kompetens tas tillvara. Vidare bör övervägas om det finns anledning att förändra personalsammansättningen i tingsrätten. I det sammanhanget bör bl.a. den ökande graden av delegering och den speciella målstrukturen i tingsrätten beaktas.

Utredaren skall lämna de förslag som översynen föranleder.

Vidare kan det finnas anledning att överväga om den geografiska fördelningen av mål mellan tingsrätterna i Stockholms län bör förändras. En möjlighet skulle t.ex. kunna vara att inte längre låta kommunindelningen vara styrande vid indelningen i domsagor. Vidare kan övervägas om mål av specialkaraktär bör fördelas om från Stockholms tingsrätt till någon eller några andra tingsrätter i länet. Utredaren är oförhindrad att lämna förslag som avser antalet tingsrätter och deras placering i länet, liksom dispositionen av personalresurserna mellan länets tingsrätter.

Utredaren skall följa det arbete som bedrivs inom Beredningen för rättsväsendets utveckling (dir. 2000:90) och 1999 års rättegångsutredning (dir. 1999:62).

På regeringens vägnar

Thomas Bodström

Helena Swenzén

Kopia till

Skr. 2002/03:126

Bilaga 4

Svea hovrätt

Handens tingsrätt

Huddinge tingsrätt

Nacka tingsrätt

Norrtälje tingsrätt

Sollentuna tingsrätt

Solna tingsrätt

Stockholms tingsrätt

Södertälje tingsrätt

Södra Roslags tingsrätt

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 maj 2003

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, Östros, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson J. O., Karlsson H., Nykvist, Lund, Nuder, Johansson, Hallengren, Björklund

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar skrivelse 2002/03:126 Fortsatt reformering av tingsrättsorganisationen.